

Studieadministrativ avdeling

Referanse

2018/11989-RAL

Dato

24.10.2018

Svar fra HF: Innspill til stortingsmelding om internasjonal studentmobilitet

1. Ambisjon om kulturendring

I teksten ovenfor har jeg skissert fem faktorer jeg mener må ligge til grunn for å oppnå ambisjonen om en kulturendring som legger til rette for mobilitet som en integrert del i alle studier. Er dere enige i min vurdering? Er det noen faktorer som mangler? Hva skal til for å oppnå ambisjonen?

Det humanistiske fakultet ser det som svært positivt at statsråden er opptatt av dette viktige temaet. Spesielt ved framandspråkstudia er studentmobilitet ein sentral del av studiet og fakultetet har i dag allereie tre program der utveksling er ein integrert del av studiet, nemlig japansk, tysk og religionsvitenskap. Vi ser det som naturlig å tenke at denne ordninga skal utvidast til fleire studieprogram.

Vi støttar dei fem faktorane statsråden meiner må liggja til grunn for å oppnå ambisjonen om ei kulturendring som legg til rette for mobilitet som ein integrert del i alle studium. Det er her veldig viktig at «integrert» også tillet at utanlandsopphaldet kan brukast til frie studiepoeng, og at regelverk og føringar gjer det mogleg å oppnå ambisjonen om «integrert mobilitet» på ulike vis i ulike studieprogram, ved at mobiliteten får tilpassast utdanninga sin faglege profil. Her er det til dømes viktig at det einskilde programmet kan ta stilling til om utvekslinga skal skje ved frie studiepoeng eller i spesialiseringa.

Det trengst elles eit langsiktig og målretta arbeid på mange nivå for å oppnå ambisjonen.

2. Utgående studentmobilitet (fra norske UH-institusjoner til utenlandske)

Arbeider dere med utgående studentmobilitet på forskjellige nivåer (institusjonsledelsen, fakultets- og instituttledelsen, på studieprogramnivå (bachelor/master etc.)? Hva er utfordringene og hindrene? Kan dere gi noen gode eksempler på vellykkede tilnærminger til utgående studentmobilitet?

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det vert arbeidd med dette på mange ulike nivå. Utfordringane er ofte å ha nok ressursar til å samkøyra prosessar på ulike nivå skikkeleg.

Dei mest vellukka døma er dei tilfella der det også er samarbeid mellom vitskapeleg tilsette. Dei administrativt tilsette gjer ein kjempejobb, men for studentane er det endå meir motiverande når lærarane kan tilrå institusjonar og kurs som dei sjølve kjenner godt til. Auka utveksling og internasjonalisering mellom vitskapeleg tilsette kan dermed bidra til auka utveksling og internasjonalisering mellom studentar.

Eitt vellukka døme frå IF er japanskfaget. Dei har i fleire år hatt eitt års utvekslingsopphald i Japan som ein obligatorisk del av bachelorgraden. Dette tyder at så mange som mogeleg av dei frie studiepoenga i graden skal takast ved eit japansk universitet. Utfordringa med dette opplegget er at studentane reiser til ulike universitet som har ulike prosedyrar og reglar, slik at det er relativt mykje administrativt arbeid med søknadsprosessar og godkjenningssaker. Både vitskapeleg og administrativt tilsette er involverte i prosessane. Me sender ut ca. 20-25 studentar kvar vår. Studentane veit når dei byrjar på faget at dei vil måtta reisa, og utvekslingsopphaldet det tredje året fungerer utvilsamt motiverande for svært mange av dei.

*3. Innkommende studentmobilitet (utenlandske studenter ved norske UH-institusjoner)
 Hvordan arbeider dere med innkommende studentmobilitet, både utveksling og hel grad? Hva er utfordringene og hindrene? Kan dere gi noen gode eksempler på vellykkede tilnærminger til innkommende studentmobilitet?*

HF får også mange innreisande studentar gjennom utvekslingsavtalane. Mange av desse, t.d. dei som kjem gjennom japanskfaget sine avtalar, går vanlegvis til andre fakultet/institutt. Det er altså slik at dei studentane som kjem inn på ein utvekslingsavtale, ofte kjem frå andre studium enn dei studentane vi sender ut på same avtale. For nordiskfaget er det til dømes enkelte mobilitetsavtalar som i hovudsak vert brukt til å ta imot studentar som studerer norsk i heimlandet, medan det ikkje er fagleg relevant å sende nordiskstudentar tilbake på same avtale.

Fagmiljøa opplever økt ressursbruk knytt til rettleiing av innkomande utanlandske studentar, fordi både fagleg bakgrunn og språkferdigheiter (engelsk) varierer meir enn for norske studentar. Samtidig kan nettopp ulik bakgrunn vere svært positivt og skape nye idear og kan i beste fall gi kreative nye synsvinklar. Nokre fagmiljø ser det som aktuelt å tilby utvida tiltak i skriveopplæring, særleg med fokus på akademisk skriving på engelsk for alle studentar, både utanlandske og norske.

*4. Strategisk samarbeid
 Hvordan velger dere utenlandske samarbeidspartnere? I hvilken grad gjøres slike vurderinger i sammenheng med institusjonens overordnede strategi? Hvilke kriterier setter dere for valg av utenlandske samarbeidspartnere og hvilke nivåer internt involveres? I hvilken grad er dere opptatt av geografi når dere velger samarbeidspartnere?*

Geografi er eit svært viktig kriterium for til dømes framandspråka, fordi faga må ha avtalar til område der språka instituttet tilbyr, vert snakka som morsmål.

Andre stikkord er kvalitet og variasjon. Japanskfaget har t.d. valt velrennomerte japanske universitet, og har tatt omsyn til følgjande faktorar: geografisk plassering (avtalar over heile landet), breidde og kvalitet på tilbod innan språkkurs og engelskspråklege kurs, storleiken på universiteta (nokre små, nokre store) m.m. Nokre av universiteta er internasjonale, andre ikkje (dvs. få utanlandsstudentar og lite engelsk).

5. Nasjonale tiltak og regelverk

Er det noen nye nasjonale tiltak som kan bidra til å forbedre deres strategiske arbeid med internasjonal studentmobilitet? Ser dere behov for endringer i regelverk eller finansieringsordninger?

Studentane har vanlegvis lån i Lånekassen og noko stipend. Det er mogeleg at auka stipend kunne motivera fleire til å reisa ut.

Både ved franskfaget og spanskfaget var den tidlegare kvoteordninga på masternivå svært vellukka og faga hadde mange studentar som fullførte på normert tid. Fransk hadde eit særskilt samarbeid med Kamerun, og til spanskfaget var det særleg mange som kom frå Colombia. Dei nye ordningane, som t.d. Norpart, er atskillig meir omfattande og vanskelegare å få midlar gjennom. Ved HF skulle ein difor gjerne sett at det vart gjeninnført noko som likna på kvoteordninga.

6. Godkjenning

Automatisk godkjenning av utenlandsopphold fremheves av mange som viktig for økt internasjonal studentmobilitet. Er det faglige eller juridiske elementer som eventuelt hindrer automatisk godkjenning?

Automatisk godkjenning vil ganske sikkert gjere terskelen lågare for studentane og dessutan halde saksbehandlingsarbeidet på eit lågast mogleg nivå.

Automatisk godkjenning av studiepoeng ved godkjente avtaleuniversitet kan tenkjast dersom studentane tar frie studiepoeng på utveksling. Spørsmål om overlapp mellom emna studentane tar på utveksling og emna dei tar i graden heime, er likevel noko det må finnast ei løysing på. I dag sjekkar vi alltid at emna som vert innpassa ikkje overlappar med emna dei tar ved UiB.

Det vert i dag brukt svært mykje tid på førehands- og ettergodkjenning av kurs, sidan kurstilbodet gjerne endrar seg over tid. Det er først og fremst overlappingsproblematikk som er utfordringa, dvs. at me må passa på at studentane ikkje får godkjent kurs med innhald dei allereie har tatt heime. Me må også passa på at dei ikkje får godkjent kurs utan pensum eller utan testing/oppgåver o.l., som av og til vert tilbode ved utanlandske universitet.

Gradskravet om eit sjølvstendig skriftleg arbeid på minimum 10 sp gjer det krevjande å finne kurs som kan godkjennast på 200-nivå i spesialiseringa, fordi slike større skriftlege eksamensoppgåver er ein mindre vanleg vurderingsform i mange land.

7. Arbeids- og næringsliv

Har dere samarbeid med internasjonalt arbeids- og næringsliv knyttet til studentmobilitet, særlig med tanke på internasjonal praksismobilitet? Hva kan gjøres for å synliggjøre verdien av internasjonal utdanningserfaring for norsk arbeids- og næringsliv?

Fransk har samarbeid med Universitetet i Montreal, der studentar får praksis i bokindustrien. Vi jobbar dessutan med eit pilotprosjekt for spansk og tysk, der studentane kan få praksis i bedrifter i Spania og Tyskland. Ein jobbar også med eit prosjekt der språkstudentar kan få prøva seg i skulen. Ein ynskjer her også å involvera innreisande utanlandske studentar.

8. Er det andre temaer eller spørsmål som dere mener bør diskuteres i den kommende stortingsmeldingen?

Framandspråk har særleg behov for gode tilbod i land der språket er morsmål, og ein må ta med i vurderinga omsynet til studentar som studerer andre språk enn engelsk.

Det bør også leggjast vekt på internasjonalisering heime (i ulike former), då alle studentar av ulike grunnar ikkje kan reisa på utanlandsopphald. Også her trengs fleksibilitet i kva slike ordningar skal vere.

Det er lagt vekt på samfunnsrelevans, men internasjonalisering er ikkje viktig berre for å møte dei store, komplekse samfunnsutfordringane, men også - og kanskje særleg - for den interkulturelle forståinga, som ligger i botnen for all samfunnsutvikling.

Vennlig hilsen

Jørgen Magnus Sejersted
Dekan

Claus Huitfeldt
prodekan for utdanning og internasjonalisering

Ranveig Lote
studiesjef

Studieadministrativ avdeling

Referanse

2018/11989-INTØ

Dato

24.10.2018

Kommende stortingsmelding om internasjonal studentmobilitet. Svar fra Det juridiske fakultet som bidrag til UiBs innspill til statsråden.

Vi viser til brev av 9.10.18 og takker for muligheten til å komme med innspill til UiBs svar til statsråden på hennes spørsmål til universitet og høyskoler. Det juridiske fakultet er som kjent et miljø som lykkes når det gjelder internasjonal studentmobilitet. De senere årene har mellom 40 og 50 % av de kandidatene som oppnår graden master i rettsvitenskap studert i utlandet som del av graden sin, og fakultetet mottar hvert år et stort antall utvekslingsstudenter, hovedsakelig fra andre land i Europa.

Svar på Statsrådens spørsmål:

1) *Ambisjon om kulturendring*

I teksten ovenfor har jeg skissert fem faktorer jeg mener må ligge til grunn for å oppnå ambisjonen om en kulturendring som legger til rette for mobilitet som en integrert del i alle studier. Er dere enige i min vurdering? Er det noen faktorer som mangler? Hva skal til for å oppnå ambisjonen?

Det juridiske fakultet deler statsrådets vurdering av hvilke faktorer som må ligge til grunn for å oppnå en kulturendring som gjør at mobilitet blir en integrert del av alle norske studieprogrammer, og at utenlandsopphold skal være normalen.

For å lykkes må i tillegg følgende være på plass:

- Studentene må møtes med en tydelig forventning om å reise ut

Allerede i informasjonen om studieprogrammet før studentene søker må det formidles at «her reiser studentene ut». Budskapet må gjentas fra dag én på studiet, og de faglig ansatte har en særlig oppgave. Faglig ledelse må være holdningsskapere og bidra til at den enkelte faglig ansatte ser verdien av, og fronter verdien av, delstudier i utlandet i møte med studentene. Det må skapes en omforent oppfatning i fagmiljøet av at å studere i utlandet

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

som del av graden gir merverdi. Pr i dag er det imidlertid ikke gode nok økonomiske insentiver for å sende studentene ut, og det kan derfor være vanskelig å få fagmiljøene til å «gi slipp» på studentene. Se nærmere om dette under svar på statsrådets spørsmål 5 «Nasjonale tiltak og regelverk».

- Det må settes av nok ressurser for å oppnå ambisjonen

Internasjonaliserings- og mobilitetsarbeid handler om å bygge en kultur, men dette krever mye arbeid, dyktige medarbeidere og god økonomi. Internasjonal studentmobilitet krever betydelige ressurser, både økonomiske og personellmessige. For det første er prosessen med å inngå tilstrekkelig mange og gode utvekslingsavtaler arbeidskrevende. For å få avtaler med ledende fagmiljøer eller høyt rangerte universiteter særlig i engelskspråklige land, er vår erfaring at det kan være nødvendig med gjentatte besøk til den ønskede partnerinstitusjonen fra en topptung delegasjon for å signalisere at vi mener alvor. Oversjøiske reiser koster både tid og penger, både i forberedelses-, gjennomførings- og oppfølgingsfasen. Noen av våre avtaler er resultat av flere års dialog og gjentatte besøk. Der vi har møtt en stengt dør første gangen, har døren stått mer på gløtt ved andre gangs besøk, og etter tredje gangs besøk har vi kanskje kommet dit at det er åpning for å inngå en avtale.

Også i de tilfellene der kontakt med potensielle partnerinstitusjoner foregår pr e-post, er det behov for dedikerte (administrative) ressurser som kan utvikle og kvalitetssikre utvekslingsavtalene. Både faglig ansatte og administrasjon må gjøre seg kjent med fagtilbudet ved den aktuelle partnerinstitusjonen for å sikre at dette er relevant og passende for de studentene vi skal sende ut.

Også når avtalen er på plass og studentene faktisk skal sendes ut, må det settes av tilstrekkelig med ressurser til først å informere, motivere og veilede om utveksling generelt. Og deretter til å informere og veilede om det enkelte studiested spesielt, om fagvalg og forhåndsgodkjenning (og senere endelig godkjenning) av emnene som skal tas under utveksling. Det er neppe noen annen del av aktiviteten i sektoren som krever like stor grad av individuell oppfølging og saksbehandling som utveksling. Hver enkelt student skal følges opp gjennom søknads- og opptaksprosess til et utenlandsk universitet, og slik tilfellet er ved Det juridiske fakultet vil hver enkelt student gjøre sine individuelle fagvalg som skal godkjennes for å sikre studentene visshet om at utvekslingsoppholdet vil kunne godskrives etter hjemkomst. Her kan man se for seg et effektiviseringspotensial ved at valgfriheten når det gjelder studiesteder og emner innskrenkes, men et viktig trekkplaster ved utveksling er nok den store valgfriheten det gir. I stedet for bare å velge mellom det hjemlige emnetilbudet, kan man velge blant emner på universitet i hele verden. En kan også se for seg et effektiviseringspotensial ved å sende mange studenter til samme universitet, men etter Det juridiske fakultet sin oppfatning vil dette forringe det utenomfaglige utbyttet fra utveksling ved at studenten i mindre grad blir utfordret til å stå på egne ben og at det i mindre grad ligger til rette for god integrering i studentmassen og det lokale studentmiljøet ved universitetet man utveksler til.

Ved Det juridiske fakultet har det, til tross for en presset økonomisk situasjon, over mange år vært vilje til å prioritere tilstrekkelige administrative ressurser til internasjonaliseringsarbeid

og oppfølging av innkommende og utreisende studenter. Vi har også aktivt søkt midler fra programmene som administreres av Diku for å utvikle internasjonalt samarbeid, samtidig som vi også har prioritert egne midler til reiser for å initiere og følge opp partnerskap. Det er ikke gitt at alle institusjoner og fagmiljø innehar samme vilje som Det juridiske fakultet til å prioritere internasjonaliseringsarbeid. Departementet bør derfor vurdere økonomiske insentiver eller (øremerkede) midler for å sikre at flere institusjoner og fagmiljø kan sette av nødvendige ressurser til å styrke arbeidet med internasjonal studentmobilitet i tråd med regjeringens ønsker.

2) Utgående studentmobilitet (fra norske UH-institusjoner til utenlandske)

Arbeider dere med utgående studentmobilitet på forskjellige nivåer (institusjonsledelsen, fakultets- og instituttledelsen, på studieprogramnivå (bachelor/master etc.)? Hva er utfordringene og hindrene? Kan dere gi noen gode eksempler på vellykkede tilnærminger til utgående studentmobilitet?

Ved Det juridiske fakultet arbeider vi med studentmobilitet på fakultetsnivå. Fordi vi kun tilbyr to studieprogram (femårig masteprogram i rettsvitenskap og toårig masterprogram i rettsvitenskap som er identisk med de to siste årene i det femårige masterprogrammet), er arbeidet med studentmobilitet som gjøres på fakultetet, samtidig også på studieprogramnivå. Fakultetsledelsen arbeider tett sammen med administrasjonen for å legge best mulig til rette for internasjonal studentmobilitet.

Etter å ha arbeidet målrettet for internasjonal studentmobilitet ved Det juridiske fakultet de siste 15 årene, ser vi få eller ingen interne utfordringer eller hindre for utgående studentmobilitet. Den største utfordringen vi ser er den eksterne forventningen om kontinuerlig effektivisering i sektoren med årlige rammekutt som gjør at vi blir stadig mer presset både økonomisk og personellmessig. Som vist over er tilrettelegging for, og oppfølging av, internasjonal studentmobilitet et ressurskrevende arbeidsfelt, og kravet til ytterligere effektivisering i sektoren er slik en trussel mot statsrådets ambisjoner om at mobilitet blir en integrert del av alle norske studieprogrammer, og at utenlandsopphold skal være normalen.

Videre har vi som følge av de høye utvekslingstallene fra akkurat vårt fakultet avdekket en utfordring som vi nok muligens er nærmest alene i sektoren om å oppleve og å adressere. I avtaleporteføljen vår er det i de fleste avtaler angitt et bestemt antall studenter som kan utveksle gjennom den konkrete avtalen hvert år. Men vi har også noen avtaler uten en bestemt begrensning, og der partneruniversitetet gjerne vil ta imot så mange av våre studenter som mulig, da norske studenter er attraktive både fordi de er «low maintenance»-studenter og fordi de utgjør en inntekt for institusjonen i de tilfellene avtalen innebærer at studentene skal betale (reduerte) skolepenger. Over flere år har vi dermed observert at vi til enkelte partnere sender uhensiktsmessig store grupper av studenter på utveksling til samme sted samtidig. Det faglige utbyttet vil være det samme uavhengig av hvor mange studenter vi sender, men fakultetet er av den oppfatning at for store grupper av studenter til samme sted samtidig vil kunne redusere det utenomfaglige utbyttet som det er forventet at et utvekslingsopphold skal gi. Selv om også en «klassetur» til utlandet vil gi utbytte, gir det ikke

samme utbytte som hvis man utveksler alene eller få sammen. Hvor mange studenter det er hensiktsmessig eller ønskelig å sende til samme sted samtidig er et tema vi kunne ønske oss at stortingsmeldingen tar opp og drøfter.

- Eksempel på vellykket tilnærming

Det juridiske fakultet og masterprogrammet i rettsvitenskap kan trygt trekkes frem som et eksempel på en vellykket tilnærming til utgående studentmobilitet. Kort oppsummert kan vår tilnærming beskrives slik:

I masterprogrammet i rettsvitenskap er det tydelig plass til utveksling i utdanningsplanen, og det kommer klart frem i studieplanen til studentene hvilke semestre som er satt av til utveksling. Samtidig som utvekslingsvinduet er tydelig, er det lagt opp til noe fleksibilitet i utdanningsplanen for å gjøre det attraktivt for flere studenter å reise ut, og for å kunne tilrettelegge for utveksling for flere studenter. For eksempel er det lagt opp til at studentene kan reise på utveksling etter at de har fullført enten 3. eller 4. studieår, og de kan velge om de vil være ute ett eller to semestre. I tillegg har de mange ulike avtaler og emner å velge blant.

Studentene fullfører de juridiske valgemnene/spesialemenene sine og noen ganger masteroppgaven sin i utlandet. Emnene må være juridiske emner på tilstrekkelig høyt faglig nivå og ikke ha samme innhold som emner de allerede har avlagt i Norge. Ut over dette står studentene fritt i valg av emner. Begrensningen til juridiske emner praktiseres dessuten slik at også rettslig relevante «perspektivfag» kan godkjennes (rettsøkonomi, rettssosiologi, rettshistorie, rettsfilosofi osv.).

Det er tett samarbeid mellom faglig ledelse og administrasjon for å utvikle gode lokale faglig forankrede avtaler, og fakultetet har inngått mange og gode utvekslingsavtaler. Dekanen og dekanatet dedikerer en stor del av tiden sin til å bygge internasjonale relasjoner, både ved å ta imot besøk, og ved å selv reise på besøk. Fakultetet har prioritert ressurser til mange og store delegasjonsreiser for å utvikle samarbeid med relevante partnere, ofte med flere besøk før samarbeidsavtale kommer i havn. Også etter at avtale er på plass gjennomfører fakultetet jevnlig besøk til utvalgte partnere for å følge opp samarbeidet og opprettholde relasjonen. Gjennom besøkene til og fra partnere kjenner vi også (mange av) partnerne våre godt.

Resultater av dette arbeidet kan man se i avtaleporteføljen til fakultet, som inneholder avtaler med mange prestisjeuniversitet. Fakultetet er også blant de ledende i landet når det kommer til utdannings samarbeid og utveksling med Kina. Muligheten til å studere ved topp rangerte institusjoner og i sterke fagmiljøer er nok en medvirkende årsak til at så mange studenter ved fakultet velger å reise ut.

Fakultetet har prioritert tilstrekkelige administrative ressurser til å gi god lokal (dvs. på fakultetsnivå/studieprogramnivå) informasjon og lokal veiledning av studentene før, under og etter utvekslingsoppholdet. Det er tett lokal oppfølging fra ideen om utveksling blir sådd på første studiedag på første studieår, til studentene er hjemme igjen fra utveksling fire eller fem år senere.

Fakultetet har gode nettsider som informerer om utvekslingstilbudet, det blir holdt halvårlige informasjons- og inspirasjonsmøter om utvekslingstilbudet, utvekslingsveilederne er tilgjengelig i vrimeområdet på fakultetet hver uke for å svare på spørsmål og studentene har en bestemt e-postadresse de kan henvende seg til med spørsmål som gjelder utveksling. I tillegg holdes det hvert år internasjonal dag på fakultetet for å informere og inspirere til utveksling. Til denne dagen inviteres fakultetets internasjonale partnere og hvert år kommer mellom 20 og 30 partnere til Bergen (for egen regning) slik at studentene kan sanke informasjon direkte fra de potensielle vertsuniversitetene istedenfor å få informasjonen prosessert gjennom utvekslingsveilederne ved fakultetet. Arrangementet ble holdt første gang på Det juridiske fakultet i 2009. Fra 2010 har det blitt arrangert internasjonale dager ved alle fakultetene ved UiB, likevel slik at Det juridiske fakultet fortsatt er det eneste fakultetet som inviterer partneruniversitet til Bergen i stor skala.

3) Innkommende studentmobilitet (utenlandske studenter ved norske UH-institusjoner)

Hvordan arbeider dere med innkommende studentmobilitet, både utveksling og hel grad? Hva er utfordringene og hindrene? Kan dere gi noen gode eksempler på vellykkede tilnærminger til innkommende studentmobilitet?

Ved Det juridiske fakultet har vi ikke tilbud om hel grad på engelsk. De innkommende studentene ved fakultetet kommer hit som utvekslingsstudenter for ett eller to semestre. En absolutt forutsetning for innkommende studentmobilitet er et godt og variert utvalg av emner som undervises på engelsk, og indirekte blir dette også en forutsetning for utreisende studentmobilitet. For å kunne inngå gode utvekslingsavtaler med attraktive og anerkjente utenlandske universitet som våre studenter kan studere ved, må det også finnes et godt utvalg av engelskspråklige emner som potensielle partnere ønsker å sende sine studenter til oss for å ta.

De engelskspråklige emnene bør ikke være etablert kun for å sikre et studietilbud til innkommende utvekslingsstudenter, men bør inngå som en integrert del av studieprogrammet også for norske studenter. Engelskspråklige emner som kun tas av innkommende utvekslingsstudenter taper både de norske og de internasjonale studentene på, idet de norske studentene går glipp av ressursen de internasjonale studentene utgjør på campus og når det gjelder muligheten til «internasjonalisering hjemme», samtidig som de internasjonale studentene går glipp av muligheten til å bli kjent med norske studenter og slik få innsikt i norsk kultur og samfunn via de norske studentene.

Ved Det juridiske fakultet har vi, som så mange andre steder, hatt utfordringer med at de engelskspråklige emnene i all hovedsak tas av de innkommende internasjonale studentene til tross for at emnene inngår som spesialemner/valgemner på femte studieår av mastergraden i rettsvitenskap. Femte studieår er også tidspunktet da de norske studentene kan velge å studere utenlands. For å sikre at også studenter som ikke reiser ut får mulighet til å knytte internasjonale kontakter og få en internasjonal erfaring, innførte vi fra og med høstsemesteret 2016 et krav om at alle norske studenter som ikke reiser ut, må ta minst ett

spesialemerne på engelsk.¹ Slik får vi i større grad gjort bruk av den ressursen de innkommende internasjonale studentene utgjør. I tillegg kommer at mange av de engelskspråklige emnene omhandler internasjonal rett og tar opp internasjonale spørsmål og problemstillinger, samt at flere av dem undervises av anerkjente forelesere fra utenlandske universiteter. Slik får også studenter som ikke reiser ut internasjonale perspektiv som del av utdanningen sin.

Fordi det av faglige hensyn finnes noen unntak fra hovedregelen om at alle må ta et engelskspråklig emne, og fordi så mange av studentene våre reiser ut i verden og dermed ikke skal ta engelskspråklig emne hjemme på femte studieår, tyder foreløpige observasjoner på at regelen om obligatorisk engelskspråklig emne ikke har gitt mer enn en viss økning i antall norske studenter på de engelskspråklige emnene. Likevel mener vi tiltaket er godt og er verdt og trekke frem, fordi det kan ha stor overføringsverdi til andre. Ved Det juridiske fakultet arbeides det for tiden med ny studieordning. Det er håp om at unntakene fra kravet om engelskspråklig emne vil fjernes i ny studieordning, slik at det i fremtiden vil bli slik at *alle* våre studenter må ta et engelskspråklig emne dersom de ikke reiser ut.

En annen faktor som er essensiell for å få til vellykket innkommende studentmobilitet er boliggaranti. I et høykostland som Norge er det avgjørende å kunne tilby studentbolig til innkommende utvekslingsstudenter. Det betyr også at man må fortsette å bygge nye studentboliger. En utfordring med boliggaranti for innkommende studenter er at det samtidig betyr at færre norske studenter får tilbud om studentbolig, og vekst i den internasjonale studentmobiliteten vil skape ytterligere press på studentboligene. Det betyr at regjeringen må intensivere sitt arbeid med å bygge studentboliger over hele landet for å kunne gi et tilbud både til innkommende og norske studenter.

Sist, men ikke minst, kan det ikke fremheves sterkt nok under dette spørsmålet hvor viktig det er med god oppfølging både gjennom søknadsprosessen i forkant av oppholdet, og underveis i oppholdet. De innkommende studentene reiser hjem igjen som ambassadører for vertsuniversitetet sitt, og studentenes opplevelse og utbytte, både faglig og sosialt, har stor betydning for vertsinstitusjonens renommé. Valg av studiested påvirkes av «peers», og det er derfor viktig at innkommende studenter reiser hjem igjen med et godt inntrykk av Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen og Norge som sådan slik at de kan snakke varmt om sine opplevelser og anbefale utveksling hit til sine medstudenter.

Et eksempel på god praksis som kan deles fra Det juridiske fakultet når det gjelder oppfølgingen av innkommende studenter, er rett og slett at ansvaret for de innreisende studentene er tydelig plassert slik at de slipper å bli sendt fra kontor til kontor. Både i forkant av oppholdet og underveis i oppholdet har studentene tydelige kontaktpunkt med kort responstid. Den administrative ressursen som er dedikert til oppfølging av innkommende studenter har åpen dør og kort responstid på henvendelser som kommer både ved personlig oppmøte og via e-post. Ved fakultetet råder det også en klar holdning om at de innreisende studentene skal reise hjem igjen som gode ambassadører for fakultetet og UiB, ergo må de holdes fornøyde gjennom god, hurtig, vennlig, serviceinnstilt og imøtekommende oppfølging. Statsråden bør være oppmerksom på at god oppfølging av innkommende studenter for å sikre at de blir fornøyde med sitt opphold, krever tilstrekkelige ressurser og det er viktig at

¹ Studentene tar vanligvis tre spesialemerne á 10 studiepoeng. Ett av disse må være på engelsk.

ansvaret er tydelig plassert slik at det ikke pulveriseres eller blir så fragmentert at de innreisende studentene ikke opplever seg ivaretatt.

4) Strategisk samarbeid

Hvordan velger dere utenlandske samarbeidspartnere? I hvilken grad gjøres slike vurderinger i sammenheng med institusjonens overordnede strategi? Hvilke kriterier setter dere for valg av utenlandske samarbeidspartnere og hvilke nivåer internt involveres? I hvilken grad er dere opptatt av geografi når dere velger samarbeidspartnere?

Det juridiske fakultet har over en periode på 15 år arbeidet målrettet med å bygge opp en stor portefølje av internasjonale samarbeidspartnere, og selv med 175 utvekslingsavtaler med 155 ulike institusjoner arbeider vi kontinuerlig med å videreutvikle avtaleporteføljen vår.

Faglig ledelse (i hovedsak dekan), sammen med administrativ rådgiver for internasjonalisering og internasjonaliseringsteamet i administrasjonen, avgjør hvilke land og hvilke institusjoner som skal prioriteres for utvikling av nye samarbeid. Fakultetet har i perioden siden strategiplanperioden 2006-2010 og frem til 2015 hatt egne handlingsplaner for internasjonalisering, der prioriterte samarbeidsland, og i noen grad også bestemte institusjoner, har vært identifisert og spesifisert. Handlingsplanene er utarbeidet av arbeidsgrupper bestående av representanter fra alle ansattgrupper, og ledet av dekan eller pro-/visedekan. Prioriteringene i handlingsplanene er gjort ut fra fakultetets behov, men i medhold av både institusjonelle og nasjonale strategier og føringer.

I dag har Det juridiske fakultet kommet så langt i arbeidet med internasjonal studentmobilitet at det ikke lenger er behov for, eller hensiktsmessig med en egen handlingsplan for internasjonalisering. Etter intensivt utviklingsarbeid med inngåelse av mange nye internasjonale partnerskap utenfor Europa i årene 2012-2016, er det nå slik at behovet vårt i hovedsak er å konsolidere og videreutvikle allerede eksisterende partnerskap, heller enn å inngå nye. Dette betyr likevel ikke at vi ikke til enhver tid også har noen pågående prosesser for nye partnerskap, men det er ikke inngåelse av nye partnerskap som har hovedfokus. Internasjonaliseringsarbeidet forankres i fakultetets handlingsplaner for forskning og utdanning som er utarbeidet for å implementere fakultetets strategi 2016-2022.

Fordi rettsvitenskapen har kortere tradisjon for internasjonalt samarbeid og internasjonalisering enn det som er tilfelle for de fleste andre fagområder, har vi en annen tilnærming til arbeidet med internasjonal studentmobilitet og inngåelse av studentutvekslingsavtaler enn det som synes å være mest vanlig i sektoren og som ofte blir anbefalt. Anbefalingen er at det skal utvikles studentutvekslingsavtaler på bakgrunn av allerede eksisterende forskningssamarbeid, mens vi i mange tilfeller har gjort det omvendt.

Fordi internasjonalt forskningssamarbeid historisk sett har vært mindre vanlig hos oss, selv om det finnes hederlige unntak, har vi funnet det formålstjenlig å starte med studentutvekslingsavtaler og slik bygge relasjoner sten på sten. Med 175 avtaler med 155 institusjoner er det i mange tilfeller slik at relasjonen fortsetter å dreie seg utelukkende om studentmobilitet. I andre tilfeller blir kontakten som er opprettet et springbrett som kan benyttes til å utvikle forskerkontakt og samarbeid mellom forskere.

Utenlandske samarbeidspartnere velges først og fremst på bakgrunn av faglig renommé, men også på bakgrunn av geografi. Våre prioriteringer bygger både på hvor vi faglig sett mener studentene *bør* reise, og på hvor studentene *ønsker* å reise. Vi ser avtaleporteføljen vår som en helhet, og arbeider til enhver tid for å optimalisere tilbudet i det enkelte land, eller den enkelte verdensdel, og innenfor dette velge partnere ut fra faglige hensyn. For tiden har vi for mange søkere til ett bestemt partneruniversitet i Australia, og vi arbeider derfor med å utvikle et bredere og godt faglig forankret tilbud nettopp i dette landet for slik å kunne spre studentene på flere ulike universitet i Australia. Arbeidet som gjøres i Australia er et eksempel på at studentenes preferanser har innvirkning på hvor vi utvikler samarbeid, til tross for at Australia ikke er identifisert som et prioritert samarbeidsland i nasjonale føringer. Samtidig mener vi det er gode faglige grunner for å studere i USA et semester eller to, og vi har gjennom flere år arbeidet for å få til gode avtaler for studentene våre i USA. Noe av arbeidet har blitt gjort med økonomisk støtte fra Nordamerikaprogrammet som administreres av Diku. Også Kina har vært et viktig satsingsområde ved fakultetet siden 2011. Til tross for at forholdet mellom Norge og Kina var inne i en lengre kjølig periode i etterkant av fredspristildelingen i 2010, har fakultetet i denne perioden lyktes i å utvikle fruktbart samarbeid med flere av de beste kinesiske juridiske fakultetene.

Gjennom fakultetets prioritering av Kina, USA, Canada, Russland og India, i tillegg til Europa, blir det tydelig at også nasjonale prioriteringer spiller inn ved at fakultetets prioriteringer påvirkes av hvor det finnes midler tilgjengelig til utvikling av samarbeid. Styresmaktene har dermed stor påvirkningskraft på hvor det utvikles samarbeid, gjennom sine prioriteringer av hvilke land det kan søkes om midler til å utvikle samarbeid med.

5) Nasjonale tiltak og regelverk

Er det noen nye nasjonale tiltak som kan bidra til å forbedre deres strategiske arbeid med internasjonal studentmobilitet? Ser dere behov for endringer i regelverk eller finansieringsordninger?

- Behov for endring: Per i dag gir utreisende mobilitet tapte inntekter som følge av tapt studiepoengsproduksjon

Slik finansieringsordningen i sektoren er i dag, belønnes institusjonene for studiepoengsproduksjon. Når man sender en student ut i verden betyr dette tapt studiepoengsproduksjon og tapte inntekter. Belønningsmidlene man får per utvekslingsstudent er ikke tilstrekkelig høye til å veie opp for tapte inntekter fra studiepoengsproduksjon, og det hjelper heller ikke, i hvert fall for et fakultet som vårt, om man trekker inn visse besparelser knyttet til undervisning og prøving. I et økonomisk perspektiv er det dermed ikke rasjonelt for institusjonene, fakultetene, instituttene eller studieprogrammene å arbeide for å sende studentene ut i verden. For å øke sektorens vilje til å arbeide for økt studentmobilitet bør statsråden vurdere å se nærmere på de økonomiske insentivene for å sende studentene ut i verden.

Kun dersom man har balanse mellom innkommende og utreisende studenter vil studiepoengproduksjonen opprettholdes og inntektene, gitt dagens system, forbli stabile. I

tilfeller der innreisende og utreisende studentmobilitet er balansert, kan belønningsmidlene per innreisende og utreisende student ses om en økt inntekt som følge av internasjonal studentmobilitet. Dersom finansieringssystemet forblir som nå, bør Stortingsmeldingen løfte frem at en forutsetning for vellykket arbeid med internasjonal studentmobilitet er at utvekslingen er gjensidig (ikke nødvendigvis på avtalenivå, men i sum). Forutsetningene for innreisende studentmobilitet må i så fall være til stede (se våre innspill under spørsmål 3 «innkommende studentmobilitet»).

Å etablere et engelskspråklig semester for å legge til rette både for innkommende studentmobilitet og «internasjonalisering hjemme» for de som ikke reiser ut kan for mange fagmiljø kreve en større omlegging av studieprogrammet, noe som vil kreve stor ekstrainsats i planleggings- og implementeringsfasen. Dersom det fantes midler å søke om for å i en periode ha ekstra ressurser til å gjøre denne jobben, ville kanskje flere fagmiljø være villige til å prioritere å utvikle gode emner og studieprogram på engelsk (som ideelt sett ikke er rettet utelukkende mot internasjonale studenter, men som også inngår som en integrert del av norske studenters utdanningsløp). Statsråden bør derfor vurdere å etablere økonomiske insentiver for utvikling og etablering av kurstilbud på engelsk i studieprogram der dette ikke allerede er en selvfølge.

- Behov for endring: Mobilitet under tre måneder bør også telle

Tallene som viser at kun 15% av norske studenter studerer i utlandet som del av grad i dag, bygger på en forutsetning om at delstudier må ha en varighet på minimum 3 måneder for å telle. Det finnes mange eksempler på studieprogram eller institusjoner som med dette premisset har lave mobilitetstall, men som i realiteten kan ha mange innslag av internasjonal mobilitet i sine utdanninger. Også ved Det juridiske fakultet har vi et eksempel på kortvarig internasjonal studentmobilitet som ikke telles med i statistikken: På 3. studieår av masterprogrammet i rettsvitenskap har studentene våre mulighet til å utveksle fire uker til Renmin University of China i Beijing i emnet JUS134-Kina *Komparativ rett og rettshistorie med særskild fokus på kinesisk rett*, som er et likestilt alternativ til det obligatoriske emnet JUS134 *Komparativ rett og rettshistorie*. Slik studieplanen for masterstudiet i rettsvitenskap ser ut per i dag, er det ikke rom for lengre utenlandsopphold tidlig i studiet, men det er ikke tvil om at også dette kortere oppholdet gir kunnskap om, og innsikt i, et annet lands rett og rettskultur, samt verdifull internasjonal erfaring. I tillegg antar vi at denne kortere utvekslingsmuligheten tidlig på studiet kan virke til at flere velger utveksling generelt, og gjerne til Kina spesielt, når de kommer til 5. studieår og får anledning til å utveksle i ett eller to semester. (Tilbudet er fortsatt for nytt til at vi kan si noe sikkert om effekten på valg av delstudier i utlandet senere i studiet).

Også i mange andre studieprogram finnes det eksempler på at studentene er mobile og oppholder seg ved utenlandske læresteder i løpet av studieprogrammet, men i kortere perioder enn tre måneder. Denne mobiliteten ikke kommer frem i statistikken over hvor mange studenter som har studert i utlandet som del av graden sin. Vi har ikke detaljkunnskap om andre studieprogram enn masterprogrammet i rettsvitenskap, men basert på samtaler med kollegaer i sektoren er det vårt klare inntrykk at det for en del studieprogram, og særlig for kortere studieprogram enn vårt femårige, kan være vanskelig å

finne plass til et helt semester eller et helt år i studieplanen/utdanningsplanen som kan brukes til delstudier i utlandet. Statsråden bør vurdere å også anerkjenne de kortere oppholdene som internasjonal studentmobilitet, og både regne disse med i statistikken, og belønne og oppmuntre til også denne typen utveksling gjennom økonomiske insentiver. Bare slik vil det være realistisk å oppnå målsettingen om at halvparten av studentene skal reise ut, innen overskuelig fremtid.

Vi vil også påpeke at det synes inkonsekvent at studenter kan søke om støtte fra Lånekassen til delstudier i utlandet av en varighet på minimum fire uker. Det vil si at man i studiefinansieringssystemet har slått fast at delstudier også kan ha en varighet på under tre måneder, og at disse også er verdt å legge til rette for ved at man kan få støtte fra Lånekassen. Da synes det selvmotsigende at disse kortere oppholdene ikke samtidig teller i statistikken og også eventuelt belønnes i sektorens finansieringssystem.

- Behov for lovendring og avklaring: Yrkesskadeforsikring for studenter i praksis

I forbindelse med at vi har satt i verk tiltak for å etablere praksisemner i masterstudiet i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet har vi blitt oppmerksom på spørsmålet om yrkesskadeforsikring for praksisdeltakerne. Spørsmålet om yrkesskadeforsikring for studenter i praksis er et spørsmål som gjelder *alle* studenter i praksis, ikke bare studenter i praksis i utlandet. I forbindelse med dette viser vi til at en henvendelse fra UiB til Universitets- og høyskolerådet om yrkesskadeforsikring under praksis, er under utarbeidelse.

Yrkesskadeforsikring er i utgangspunktet obligatorisk, jf. Yrkesskadeforsikringsloven (LOV-1989-06-16-65)² § 3 første ledd. Forskriften til loven (FOR-1989-10-13-1041)³ gir anvisning på enkelte unntak, men vi kan ikke se at studenters praksisperiode i en ordinær bedrift kan være unntatt. Heller ikke Veiledning til yrkesskadeforsikringsloven⁴ gir svar på våre spørsmål.

I folketrygdloven (LOV-1997-02-28-19)⁵ heter det i § 13-10 at «studenter ved universiteter eller offentlige høyskoler» er yrkesskadedekket (første ledd) for «yrkesskader som de blir påført på undervisningsstedet i undervisningstiden» (tredje ledd første punktum).

Rundskriv fra Rikstrygdeverket Yrkesskadekontoret 01.05.97⁶ går inn på så vel «undervisningsstedet» som «undervisningstiden». Undervisningsstedet er ikke bare skolens område, men «også andre steder hvor elevene/studentene oppholder seg *under skolens/universitetets tilsyn* i undervisningsøyemed» [uthevet her]. Her anser vi at «under universitetets tilsyn» er et operativt vilkår, og at det ikke er opplagt at studenter i praksis i bedrifter utenfor universitetet er omfattet. Her kan det likevel være spørsmål om universitetets forhåndsgodkjenning av praksisstedet kan forstås som «tilsyn» i denne sammenhengen – det er likevel så vidt uklart at vi ikke finner å kunne legge en slik forståelse til grunn uten videre.

² <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1989-06-16-65>

³ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1989-10-13-1041>

⁴ <https://www.yff.no/om-yff/yforsl/>

⁵ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1997-02-28-19>

⁶ <https://www.nav.no/rettskildene/Rundskriv/13-10-elever-studenter-o.a>

Vi er etter dette kommet i alvorlig tvil med hensyn til krav om yrkesskadeforsikring for studenter i praksis. Først og fremst frykter vi at våre studenter kan komme i en dårligere stilling med hensyn til yrkesskadesikring når de er i praksis, enn det som gjelder mens de er «på undervisningsstedet i undervisningstiden».

Videre forstår vi rikstrygdeverkets rundskriv sånn at studenter som studerer i utlandet er omfattet av obligatorisk yrkesskadeforsikring – forutsatt at de er norske statsborgere og studerer med lån eller stipend fra Statens lånekasse for utdanning.

Vi legger til grunn at vilkåret om norsk statsborgerskap nå må fortolkes slik at det dekker alle EU-/EØS-borgere.

Dette reiser to spørsmål fra oss når det gjelder studenter i praksis i utlandet: For det første: vi antar at den samme begrensingen med hensyn til «undervisningsstedet i undervisningstiden» gjelder her, sånn at praksis under utvekslingsoppholdet i utgangspunktet ikke er dekket. For det andre: Hvordan vil det forholde seg for studenter som ikke er norske statsborgere (EU-/EØS-borgere) og/eller ikke har lån eller stipend fra Statens lånekasse for utdanning? Den store hovedregelen er jo at de to vilkårene er oppfylt, men unntaksvis vil de ikke være det. Etter vår oppfatning burde alle studenter med lovlig opphold i Norge og studie plass ved en (akkreditert) norsk institusjon innen høyere utdanning, være dekket.

Vi anser at alle disse spørsmålene ville blitt besvart dersom «på undervisningsstedet i undervisningstiden» i folketrygdloven § 13-10 tredje ledd ble utvidet til også å omfatte *på arbeidsstedet i arbeidstiden i studiepoenggivende praksis i et studieprogram* etter en analogi med det utvidete anvendelsesområdet for § 3-11. En slik utvidelse ville sikre at praksisstudenter har den samme dekning som studenter som ikke er i praksis. Dette ville etter vår oppfatning være det mest nærliggende alternativet.

Vi har altså behov for en avklaring av hvordan yrkesskadeforsikringen forholder seg til studenter i praksis i utlandet

1. når vilkårene om lånekassefinansiering og norsk statsborgerskap (EU-/EØS-borgerskap) er oppfylt
2. når ett av vilkårene eller begge ikke er oppfylt

Etter vår oppfatning burde alle studenter med lovlig opphold i Norge og studie plass ved en (akkreditert) norsk institusjon innen høyere utdanning, være dekket også når de studerer i utlandet, og også når disse utenlandsstudiene inkluderer praksis.

- Behov for endring: Økt støtte fra Lånekassen ved krav om forsikring ved studier i USA

Amerikanske universiteter krever at studenter har helseforsikring under studiene i USA. Norske studenter har i utgangspunktet tilfredsstillende dekning gjennom sitt medlemskap i

folketrygden, og HELFO har dessutan inngått avtale med et amerikansk forsikringselskap for å administrere folketrygden i USA.⁷

Til tross for studentenes dekning gjennom folketrygden, og ofte også tilleggsdekning gjennom studentenes eventuelle private forsikringer, skjer det oftere og oftere at amerikanske universiteter krever at studentene kjøper deres forsikring. De siste to årene har det ved flere og flere av partneruniversitetene våre i USA blitt umulig for studentene våre å få innvilget fritak fra universitetets egen forsikring. Disse forsikringene utgjør en stor tilleggs kostnad for studenter som skal til USA, og beløpene kan være såpass høye at det kan utgjøre et hinder for å utveksle til USA.

Når det er en pålagt forsikring blir forsikringen nærmest som skolepenger å regne. Vi vil derfor foreslå at statsråden vurderer å be lånekassen se på om studenter som ikke får fritak fra å betale (dyre!) forsikringer i USA isteden kan få økt skolepengestøtte fra Lånekassen. Ettersom det fortsatt ser ut til å være mulig å få fritak ved enkelte universitet, kan det ved søknad til Lånekassen om tilleggsdekning av tvungen forsikring stilles krav om at man vedlegger avslagsbrev på søknad om fritak for forsikring, slik at ikke Lånekassen yter støtte til unødvendige universitetsforsikringer når staten via HELFO allerede betaler for tjenester hos et amerikansk forsikringselskap.

- Behov for endring: Tilleggsfinansiering fra lånekassen ved kortere opphold

I dag kan studenter søke om støtte fra Lånekassen til delstudier i utlandet av en varighet fra fire uker og oppover. Man kan få reisestøtte, og støtte til skolepenger. Til å leve og bo, får man den ordinære støtten som man ville fått om man studerte hjemme. Her vil vi spille inn at i motsetning til semester- eller årsopphold ved et utenlandsk universitet, der studenten normalt vil si opp eller fremleie hybelen sin hjemme, vil studenten ved kortere delstudieopphold i utlandet i realiteten oftest ha doble bokostnader. I forbindelse med Det juridiske fakultetets tilbud om fire ukers utveksling til Kina som del av et emne på 3. studieår, har studentene kostnader både til boligen sin hjemme og til bolig under oppholdet i Kina. Den ordinære studiestøtten fra Lånekassen for den måneden de er i Kina er langt fra å strekke til, hvilket betyr at studentene må ha andre midler tilgjengelig. For dette konkrete tilbudet har fakultetet så langt kunnet fremskaffe midler fra ulike kilder og slik kunnet gi et bidrag til å dekke studentenes ekstrakostnader til bolig under oppholdet i Beijing. Men en mer bærekraftig, langsiktig og forutsigbar løsning ville være at man gjennom Lånekassens finansieringsordninger anerkjente at studentene ved kortere opphold i realiteten vil ha doble kostnader. Og at Lånekassen på grunn av dette ga en forhøyet sats for utenlandsopphold inntil en viss lengde.

Særlig dersom man for fremtiden vil begynne å regne også kortere opphold som fullgod mobilitet, slik vi tar til orde for over, kan det være grunn til å se på finansieringen av kortere opphold og sikre at denne står i forhold til de reelle kostnadene.

⁷ Les mer om forsikring av norske studenter i USA her: <https://www.siu.no/Data-analyse-og-prioriterte-samarbeidsland/prioriterte-samarbeidsland/usa/informasjon-om-forsikring-for-studenter>

6) Godkjenning

Automatisk godkjenning av utenlandsopphold fremheves av mange som viktig for økt internasjonal studentmobilitet. Er det faglige eller juridiske elementer som eventuelt hindrer automatisk godkjenning?

Det er på det rene at studentenes omtale og analyse av barrierer for utveksling, ofte dreier seg om byråkratiet som knytter seg til utveksling. Byråkratiet det snakkes om inneholder blant annet den faglige vurderingen av utenlandsoppholdet og avgjørelsen om hvorvidt emnene studenten planlegger å ta, vil kunne godskrives i studentens grad etter fullført delstudium i utlandet. Vi har vanskelig for å se hvordan denne faglige vurderingen skal kunne skje «automatisk».

Godskriving av utenlandsopphold er regulert av universitets- og høyskoleloven § 3-5 Godskriving og faglig godkjenning. Paragrafens første ledd lyder

Universiteter og høyskoler som tilbyr akkrediterte studier etter denne lov, skal godskrive beståtte emner, fag, eksamener eller prøver fra andre universiteter og høyskoler som tilbyr akkrediterte studier med samme antall studiepoeng i den utstrekning de oppfyller de faglige krav for en bestemt eksamen, grad eller utdanning ved institusjonen. Vedkommende institusjon skal påse at det ikke gis dobbel uttelling for samme faginnhold innenfor samme grad.

Emnene som tas under utenlandsopphold skal inngå som del av den graden studenten oppnår når studiet er fullført. For mange studieprogrammer er det slik at emner tatt i utlandet skal erstatte konkrete emner som inngår som obligatoriske i studieprogrammet og som skal bidra til at studenten oppnår læringsmålene for både det konkrete emnet og for studieprogrammet som helhet. For andre studieprogram er det slik som for masterprogrammet i rettsvitenskap: Emnene tatt under utenlandsopphold skal oppfylle kravet til spesialemer (valgfrie *juridiske* emner) i graden. Det påhviler dermed institusjonen og de studieprogramansvarlige et ansvar for å påse at emnene tatt under utveksling tilfredsstillende faglige kravene. Det kan vanskelig gis «automatisk» godkjenning uten en kontroll av det faglige *innholdet* i emnene, det faglige *nivået* på emnene og studiepoengomfanget på emnene. Det vil aldri være aktuelt å «automatisk» godkjenne alle emner som har ordet law, derecho, droit eller recht i emnenavnet uten en nærmere kvalitetssikring av faglig nivå og innhold. Samt sikring av at innholdet ikke er det samme som innholdet i emner som studenten allerede har tatt som del av studieprogrammet, idet universitets- og høyskoleloven § 3-5(1) siste setning sier «Vedkommende institusjon skal påse at det ikke gis dobbel uttelling for samme faginnhold innenfor samme grad.»

Man kan se for seg at det for enkelte studieprogram med få studenter og et begrenset antall internasjonale partnere kan være hensiktsmessig å opprette skreddersydde utvekslingstilbud der studentene kun kan velge mellom en håndfull institusjoner, og der det på forhånd er klarlagt at studentene *alltid* skal ta de samme forhåndsbestemte emnene, uten mulighet til å velge mellom ulike emner. I slike tilfeller er det mulig at godkjenning kan skje «automatisk».

For utveksling fra Det juridiske fakultet er det imidlertid ikke slik virkeligheten er. For å illustrere hvordan virkeligheten ser ut hos oss, kan vi opplyse om at vi i studieåret 2018/2019 har 198 studenter på utveksling til 53 ulike universitet. Selv om det ved 36 av disse 53 universitetene er mer enn én student, har studentene som hovedregel ikke valgt de samme emnene. De 53 universitetene studentene studerer ved i år, er heller ikke utelukkende de samme universitetene som 166 studenter, fordelt på 64 universiteter, studerte ved i studieåret 2017/2018. Og selv om vi har sendt en student til det aktuelle universitetet ved en tidligere anledning, og en tidligere student har avlagt eksamen i og fått godskrevet tilsynelatende det samme emnet, må vi likevel ta høyde for at innhold og læringsmål for emnet kan ha endret seg i mellomtiden.

Vi ønsker at studentene skal reise ut i trygg forvissning om at emnene de tar under utenlandsoppholdet skal kunne godkjennes som del av graden deres når de kommer hjem, slik at utenlandsoppholdet ikke fører til forsinkelser i studieprogresjonen deres. Derfor søker studentene om en forhåndsgodkjenning av emnene de skal ta, og dersom de kommer hjem med dokumentasjon på bestått resultat i disse emnene kan endelig godkjenning gjøres «automatisk». (Realiteten er videre at studentene ved oppstart av semesteret ofte ender med å velge andre emner enn de som opprinnelig var planlagt, enten fordi emnet ikke svarte til beskrivelsen og forventningen, fordi emnet kolliderer med et annet emne på timeplanen, fordi man ikke forstår foreleserens dialekt og må finne en foreleser med mer normert språk eller fordi nasjonale studenter har fortrinnsrett ved valg av fag og emnet var fulltegnet før utvekslingsstudentene fikk registrere seg. Dermed er studentene i dialog med oss rundt studiestart for å få forhåndsgodkjent nye emner, og fortsatt kunne være trygge på at utenlandsoppholdet skal kunne godkjennes etter hjemkomst.)

Vi antar at statsråden ikke mener at utenlandsopphold er så verdifullt i seg selv at det overhodet ikke spiller noen rolle hva slags faglig innhold utenlandsoppholdet har. Om vi legger til grunn at faglig relevans, faglig kvalitet og faglig innhold er essensielt for utenlandsoppholdet, ser vi ikke hvordan den faglige godkjenning skal skje «automatisk». Institusjonene må beholde faglig kontroll på hva som godkjennes, men det er klart at det trengs effektiv saksbehandling, klare retningslinjer og muligheter for å få forhåndsgodkjenning slik at den endelige godkjenningen etter hjemkomst kan skje tilnærmet «automatisk» så fremt emnene er bestått og stemmer med det som har blitt forhåndsgodkjent.

Men også til «automatisk» godkjenning etter hjemkomst må det bemerkes at denne fortsatt ikke vil kunne være helautomatisk, men ofte vil måtte innebære en aktiv handling fra students side. Det varierer fra partneruniversitet til partneruniversitet hvorvidt karakterutskrift sendes til institusjonen eller til studenten. Dersom karakterutskrift kommer direkte til institusjonen vil vi kunne godkjenne «automatisk» og deretter bare sende melding til studenten om at så er gjort. Men i de tilfellene studenten mottar karakterutskriften vil vi fortsatt være avhengig av at denne, på studentens initiativ, legges frem for oss som dokumentasjon på oppnådde resultat som kan godkjennes.

Vi kan selvsagt både håpe og vente at automatisk resultatutveksling via FS også med utenlandske institusjoner blir mer utbredt enn det er i dag. I slike tilfeller kan den endelige godkjenningen gjøres «automatisk» så fremt de bekreftede resultatene er i tråd med det som er forhåndsgodkjent. Det vil nok likevel være langt frem i tid før automatisk resultatutveksling

via FS med institusjoner i utlandet blir hovedregelen, og endelig godkjenning i disse tilfellene kan gjøres automatisk.

7) Arbeids- og næringsliv

Har dere samarbeid med internasjonalt arbeids- og næringsliv knyttet til studentmobilitet, særlig med tanke på internasjonal praksismobilitet? Hva kan gjøres for å synliggjøre verdien av internasjonal utdanningserfaring for norsk arbeids- og næringsliv?

- Eksempel på praksismobilitet i samarbeid med internasjonalt arbeids- og næringsliv

Det Juridiske fakultet tilbyr «semesterpakke i kinesisk rett» der studentene kombinerer studier med praksis under utveksling til Kina, og der fakultetet samarbeider med kinesiske, norske og internasjonale bedrifter og kontorer som tilbyr praksisplasser i Beijing eller Shanghai til norske studenter.

Semesterpakken ble opprettet i 2016, og hadde oppstart vårsemesteret 2017. Dette utvekslingstilbudet er for studenter på 5. studieår i masterprogrammet i rettsvitenskap, og studentene som deltar kombinerer studier i Beijing og Shanghai med praksisplass hos en norsk eller kinesisk bedrift. Fakultetet er det første juridiske lærestedet i Norge som tilbyr et slikt opplæringstilbud.

Inkludert i semesterprogrammet er et 60 timers introduksjonskurs i kinesisk språk og kultur før avreise til Kina, utviklet av Konfutse-instituttet i Bergen. Kurset avsluttes med en språktest i februar, før studentene reiser til Kina. Der skal studentene ta fire-fem juridiske fag tilsvarende 20 studiepoeng ved et av fakultetets partneruniversitet i Beijing eller Shanghai.

Selve praksisperioden skal ha en varighet på fem uker (25 dager), og tilsvarer ti studiepoeng. Dette gir verdifull arbeidserfaring fra et internasjonalt miljø, og studentene får erfare hvordan rettsreglene fungerer i praksis. Hvordan semesteret blir lagt opp, med kombinasjon av praksis og undervisning, kan studentene være med å bestemme selv i dialog med bedriften de skal ha praksis hos.

Vårsemesteret 2017 deltok de ni første studentene på semesterprogrammet, de neste tolv studentene deltok i 2018 og syv studenter står klare til å reise våren 2019.

Blant samarbeidspartnerne finner vi både det norske advokatfirmaet Wikborg Rein som har kontor i Shanghai, kinesiske eller internasjonale advokatfirma som Gaopeng & Partners, Zhonglun W&D Law Firm, Merits & Tree Law Firm, og andre bedrifter som Jotun Coatings Co. Ltd., Survitec Group, Lloyd's Register Consulting Asia og Alltech.

Gjennom utviklingen av semesterpakken i kinesisk rett og den tilhørende jakten på relevante bedrifter som er villige til å ta imot studentene våre har vi erfart at det krever særdeles mye tid og ressurser å skaffe til veie praksisplasser og å opprettholde disse. Når statsråden ønsker seg praksismobilitet må hun være klar over at tilrettelegging for praksismobilitet krever store ressurser og gjentatte besøk og møter i tillegg til oppfølging pr e-post og telefon.

Skal det være mulig å legge til rette for praksismobilitet er det avgjørende at institusjonene enten blir tilført, eller prioriterer, nødvendige ressurser. Det er heller ikke slik at jobben er gjort en gang for alle når man har fått en arbeidsgiver om bord. Hvert semester må det gjøres en jobb med å undersøke hvem som fortsatt er om bord, og hvem som har mulighet til å tilby praksisplass akkurat det konkrete semesteret. Kontaktpersoner slutter eller endrer arbeidssted, og man må til dels begynne på nytt igjen. Bedrifter kan stå overfor en endringsprosess, eller en spesielt travel periode, og derfor ikke ha anledning til å ta imot student for praksis akkurat det semesteret. En praksisplass kan gjennom første gangs bruk vise seg å likevel ikke være egnet og derfor ikke kunne videreføres. I det hele tatt vil praksismobilitet være svært arbeidskrevende ikke bare ved oppstart, men også ved vanlig drift, fordi det krever så tett oppfølging og stor grad av individuell dialog og tilrettelegging. For hver eneste student som sendes ut kreves det mye arbeid, og ettersom de fleste arbeidssteder, hvert fall for jusstudenter, kun tar imot en eller maks to studenter, vil det være umulig å få til «masseproduksjon» og effektivisering av praksismobilitet.

Når det gjelder praksismobilitet, se også vårt innspill under spørsmål 3) Nasjonale tiltak og regelverk, om behov for avklaring av spørsmål knyttet til yrkesskadeforsikring for studenter i praksis.

- Eksempel på samarbeid med nærings- og arbeidsliv om internasjonal studentmobilitet

I august 2018 tilbød Det juridiske fakultet for første gang det to uker lange sommerprogrammet Maritime Bergen Law Summer Programme for 20 kinesiske og 8 norske studenter.⁸ Programmet er utviklet, og arrangeres, i samarbeid med Maritime Bergen som representerer den maritime næringen i regionen og har 150 medlemsbedrifter. Programmet består av en kombinasjon av forelesninger fra både praktikere fra den maritime næringen og norske og internasjonale akademikere, og besøk til bedrifter og offentlige institusjoner i Bergen og omegn.

Bergen er Norges maritime hovedstad og programmet ga en introduksjon til maritim rett i vid forstand. Den maritime næringen er viktig for Norge, og i tillegg representerer den store muligheter for samarbeid mellom kinesiske og norske bedrifter.

Her samarbeider altså fakultetet med det maritime næringslivet i regionen om å tilby et attraktivt korttids utdanningstilbud til internasjonale studenter. Et av formålene er å inspirere og motivere kinesiske studenter til å velge Norge og Bergen som destinasjon for et lengre utvekslingsopphold senere i studiet. Maritime Bergen Law Summer Programme er et eksempel på et tiltak for å øke internasjonal studentmobilitet som også samsvarer med regjeringens havstrategi, kvalitetsmeldingen, UiBs handlingsplan for Kina, UiB sin strategi «hav, liv og samfunn» og UiB sin handlingsplan for samarbeid med næringslivet.

⁸ Les mer om Maritime Bergen Law Summer Programme her: <https://www.uib.no/en/chinese-law-centre/112421/maritime-bergen-law-summer-programme>

Arbeidet med etableringen av det to uker lange sommerprogrammet ser vi som et første steg på veien mot å i fremtiden kanskje også etablere et mer omfattende studietilbud om havrett. For eksempel mulighet for spesialisering innen havrett på 5. studieår gjennom 30 studiepoeng spesialemer pluss 30 studiepoeng masteroppgave. Basert på både de lokale og de internasjonale kontaktene vi har knyttet, eller er i ferd med å knytte med utspring i samarbeidet om Maritime Bergen Law Summer Programme ser vi at det også kan bli aktuelt å vurdere å etablere en internasjonal fellesgrad, der vi i så fall også ville ønske å inkludere elementer av praksis både lokalt og internasjonalt.

- Synliggjøring

I vår kontakt med arbeids- og næringsliv opplever vi at det er bred enighet om at internasjonal utdanningserfaring er av stor verdi. Arbeidsgiverne for jurister som vi er i kontakt med trekker utelukkende frem internasjonal utdanningserfaring som noe positivt. Det faktum at så mange av våre ferdige kandidater har studert i utlandet som del av graden kan være en medvirkende årsak til at også de som rekrutterer oppfatter dette som nyttig og verdifullt. For sektorer som rekrutterer fra utdanninger der utenlandsstudier fortsatt er unntaket, vil utenlandsstudier kanskje oppfattes som noe fremmed og noe man ikke har oppdaget verdien av.

Det kan være grunn til å tro at arbeids- og næringslivet våkner og lærer seg å verdsette utenlandserfaring hvis de får bedre kjennskap til kompetansen og egenskapene som utvikles gjennom et utenlandsopphold, gjennom at flere av deres nyansatte i fremtiden har et utenlandsopphold i bagasjen. For mange juristarbeidsplasser, særlig i vår region, ser det ut til at vi allerede er kommet dit. Trolig fordi en så stor andel de ferdige kandidatene de har rekruttert blant de senere år kan vise til internasjonal erfaring og har evnet å formidle og bekrefte verdien av dette.

Er det andre temaer eller spørsmål som dere mener bør diskuteres i den kommende stortingsmeldingen?

Som det er påpekt tidligere i dette innspillet er tilstrekkelige ressurser en av nøkkelfaktorene for å lykkes med internasjonalisering og internasjonal studentmobilitet. Det oppleves derfor som et paradoks for fagmiljøene at samtidig som regjeringen ønsker å øke antallet utreisende studenter, så kommer de også med krav til institusjonene om effektivisering. Disse to forventningene står i et absolutt motsetningsforhold til hverandre ettersom arbeid med internasjonal studentmobilitet krever store ressurser.

Til sist vil vi påpeke at selv om sektoren innen rimelig tid skulle oppnå den langsiktige ambisjonen om at 50% av norske studenter skal reise ut som del av graden sin, vil det fortsatt være 50% som blir hjemme. Internasjonalisering av studier dreier seg ikke utelukkende om internasjonal studentmobilitet, og det er av avgjørende betydning at også de som blir hjemme får internasjonale perspektiver og mulighet til å bygge interkulturell kompetanse gjennom sitt studieprogram. Selv om det er varslet at Stortingsmeldingen skal

dreie seg om internasjonal studentmobilitet, bør den ikke overse eller underkommunisere forventningen om at også de som blir hjemme blir «internasjonalisert».

Vennlig hilsen

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein Lunde Iversen
fakultetsdirektør

Studieadministrativ avdeling

Referanse

2018/11989-TAV

Dato

31.10.2018

Svar fra KMD: Invitasjon fra statsråden til å komme med innspill til stortingsmelding om internasjonal studentmobilitet

Vi viser til brev datert 09.10.18 med invitasjon om å komme med innspill til den kommende stortingsmeldingen om internasjonal studentmobilitet. Fakultet for kunst, musikk og design (KMD) har på grunn av kort høringsfrist ikke hatt anledning til å innhente innspill fra fagmiljøene, så tilbakemeldingen på de aktuelle punktene er i hovedsak basert på innspill fra administrasjonen. Nedenfor følger punktvis tilbakemelding fra KMD, i samsvar med den listen som statsråden ønsket innspill til.

1. Ambisjon om kulturendring

I teksten ovenfor har jeg skissert fem faktorer jeg mener må ligge til grunn for å oppnå ambisjonen om en kulturendring som legger til rette for mobilitet som en integrert del i alle studier. Er dere enige i min vurdering? Er det noen faktorer som mangler? Hva skal til for å oppnå ambisjonen?

KMD mener at statsråden her peker på viktige faktorer som alle bør ligge til grunn for at vi skal kunne styrke internasjonaliseringen av høyere utdanning. Vi har allerede i dag et internasjonalt miljø ved fakultetet, og synes vi langt på vei lykkes med integreringen av internasjonale studenter. Det er imidlertid et klart potensiale for å øke studentmobiliteten, særlig innenfor enkelte studieprogram.

For å få til en kulturendring i organisasjonen er det avgjørende at nødvendige ressurser stilles til rådighet, slik at faglig ansatte får tid til å delta aktivt i internasjonale fora og bygge nettverk med kollegaer i andre land. Fagstaben er viktige pådrivere i arbeidet med å få flere studenter til å velge utveksling, og det er derfor av avgjørende betydning at de kan gi kvalifiserte råd til studentene.

2. Utgående studentmobilitet (fra norske UH-institusjoner til utenlandske)

Arbeider dere med utgående studentmobilitet på forskjellige nivåer (institusjonsledelsen, fakultets- og instituttledelsen, på studieprogramnivå (bachelor/master etc.)? Hva er utfordringene og hindrene? Kan dere gi noen gode eksempler på vellykkede tilnærminger til utgående studentmobilitet?

Dette er et UIB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det matematisk-naturvitenskapelige
fakultet
Telefon 55582062
post@mnfa.uib.no

Postadresse
Postboks 7803
5020 Bergen

Besøksadresse
Allégaten 41
Bergen

Saksbehandler
Torill Eidsvaag
55582066

Alle gradsstudier ved KMD, med unntak av masterprogrammet i kuratorpraksis, åpner for utveksling i ett eller to semestre. Det er imidlertid store forskjeller mellom programmene når det gjelder andelen av studenter som benytter seg av denne muligheten. Derfor bør økt mobilitet være et satsingsområde. På bachelorprogrammet i kunst har enkelte kull hatt høy aktivitet, med over 30 % av studentene på utveksling, mens andre studieprogram, som f.eks. musikkvitenskap, nylig har opprettet en egen avtaleportefølje og derfor har et klart potensiale for å øke mobiliteten. Det er ansatt en internasjonal koordinator i 100 % stilling på fakultetsnivå som tilrettelegger praktisk for studentmobilitet, men vi oppfatter at det i første rekke er medstudenter og fagstab som er den viktigste motivasjonsfaktoren i å få flere til å velge utveksling.

KMD er en aktiv deltaker i Nordplus-nettverkene KUNO (kunst), nordplusmusic og Cirrus (design), og vi vil gjerne løfte frem ekspressmobilitet gjennom disse nettverkene som et vellykket tiltak i arbeidet med å gi flere studenter en internasjonal erfaring. Ekspressmobilitet gjennom Nordplus gir støtte til opphold fra 1-4 uker, og er sånn sett et lavterskeltilbud bl.a. for studenter som av ulike årsaker ikke har anledning til å tilbringe et helt semester på utveksling.

*3. Innkommende studentmobilitet (utenlandske studenter ved norske UH-institusjoner)
Hvordan arbeider dere med innkommende studentmobilitet, både utveksling og hel grad?
Hva er utfordringene og hindrene? Kan dere gi noen gode eksempler på vellykkede tilnærminger til innkommende studentmobilitet?*

KMD har relativt mange innreisende utvekslingsstudenter, og i hver opptaksrunde er det langt flere søkere enn antall ledige plasser. På de utøvende fagene er det stor grad av individuell oppfølging, og innvekslingsstudentene får samme faglige oppfølging, i form av veiledning og undervisning, som de ordinære studentene. Vi er derfor opptatt av at vi får samme finansielle uttelling for studiepoengproduksjon av innvekslingsstudentene som tar emner hos oss, som vi får for ordinære studenter. Ressursbruken legger også selvsagt klare begrensninger på antall innvekslingsstudenter vi kan ta opp. Vi vil imidlertid også her trekke frem ekspressmobilitet gjennom Nordplus som et godt virkemiddel som bidrar til økt internasjonalisering både for lokale og innreisende studenter.

Det er en utfordring at noen studieprogram, f.eks. integrert master i musikkterapi og bachelorprogrammet i design, har et manglende eller begrenset undervisningstilbud på engelsk, men i de fleste tilfeller der det gis en-til-en-undervisning viser fagstaben stor grad av fleksibilitet og kan tilpasse undervisningsspråket ved behov.

4. Strategisk samarbeid

Hvordan velger dere utenlandske samarbeidspartnere? I hvilken grad gjøres slike vurderinger i sammenheng med institusjonens overordnede strategi? Hvilke kriterier setter dere for valg av utenlandske samarbeidspartnere og hvilke nivåer internt involveres? I hvilken grad er dere opptatt av geografi når dere velger samarbeidspartnere?

KMD har en ambisjon om at alle bilaterale avtaler skal være forankret i fagmiljøene, men vi ser at det kan være en utfordring å følge dette opp når avtalene er initiert av enkeltpersoner som er ansatt i åremålsstillinger ved fakultetet. Geografi spiller til en viss grad en rolle, enten ved at det satses spesifikt på samarbeid i enkelte regioner eller at vi oppsøker partnere i regioner der vi ikke har avtaler fra før. Det er imidlertid først og fremst en forutsetning at

lærestedene kan gi et relevant studietilbud som holder høy kvalitet. Nye avtaler inngås både på programnivå, instituttnivå og fakultetsnivå.

5. Nasjonale tiltak og regelverk

Er det noen nye nasjonale tiltak som kan bidra til å forbedre deres strategiske arbeid med internasjonal studentmobilitet? Ser dere behov for endringer i regelverk eller finansieringsordninger?

Studentene mottar i hovedsak mobilitetsstipend gjennom Erasmus- og Nordplus-programmene, så dette ligger sånn sett utenfor de nasjonale tiltakene. Vi ser et behov for flere støtteordninger til korttidsopphold (mindre enn tre måneder), både for studie- og praksisopphold.

6. Godkjenning

Automatisk godkjenning av utenlandsopphold fremheves av mange som viktig for økt internasjonal studentmobilitet. Er det faglige eller juridiske elementer som eventuelt hindrer automatisk godkjenning?

Studentene ved KMD tar frie studiepoeng, eller en kombinasjon av obligatoriske emner og frie studiepoeng (utøvende musikk). Det vil trolig være behov for en faglig godkjenning av utenlandsopphold som skal dekke obligatoriske emner, men automatisk godkjenning vil være et ressurs sparende alternativ i alle tilfeller der studenten tar frie studiepoeng.

7. Arbeids- og næringsliv

Har dere samarbeid med internasjonalt arbeids- og næringsliv knyttet til studentmobilitet, særlig med tanke på internasjonal praksismobilitet? Hva kan gjøres for å synliggjøre verdien av internasjonal utdannings erfaring for norsk arbeids- og næringsliv?

KMD har tidligere deltatt i samarbeid med Audax Textielmuseum Tilburg, Nederland, hvor kunststudenter med fordypning i tekstil kunne gjennomføre et praksisopphold der programmet var delvis rettet mot tekstilindustrien. Selv om vi gjerne skulle øket praksismobiliteten ved fakultetet er den aktuelle målgruppen ganske liten. Derfor vil vi ikke bruke store ressurser på å etablere samarbeid med arbeids- og næringsliv utenfor Norge.

Vennlig hilsen

Eli Neshavn Høie
Assisterende fakultetsdirektør

Tale Vik
rådgiver

Kopi
Studieadministrativ avdeling

Studieadministrativ avdeling

Referanse

2018/11989-TOREID

Dato

29.10.2018

Svar fra MN-fakultetet: Innspill til stortingsmelding om internasjonal studentmobilitet

Viser til brev datert 09.10.18 med invitasjon om å komme med innspill til den kommende stortingsmeldingen om internasjonal studentmobilitet. Tilbakemeldinger fra Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet følger som kulepunkter under hvert hovedtema.

Spørsmål til universiteter og høyskoler

Jeg ber styret og institusjonsledelsen om å involvere både administrativt og faglige ansatte, inkludert fra studieprogramnivå, i besvarelsen. Jeg forventer at innspillet dere sender inn forankres i institusjonens ledelse og styre.

I tillegg til spørsmålene nedenfor, ber jeg om en kort fremstilling av hvordan arbeidet med internasjonalisering og studentmobilitet er organisert ved institusjonen.

For å lykkes med kulturendring mener jeg at følgende faktorer må ligge til grunn:

1. Internasjonal studentmobilitet må inngå som en fullt ut integrert del av det strategiske arbeidet for kvalitet og relevans i høyere utdanning.
2. Internasjonal studentmobilitet som del av en grad skal være basert på institusjonelt samarbeid, og dette samarbeidet bør omfatte både forskning og utdanning.
3. Regelverk skal ikke være til hinder for, og finansieringsordninger skal stimulere til økt studentmobilitet.
4. Institusjonenes ledelse, faglige ansatte og administrasjon, så vel som studentene selv, må bidra til kulturendringen.
5. Arbeids- og næringslivet må etterspørre og verdsette studenters internasjonale kompetanse.

Ambisjon om kulturendring

I teksten ovenfor har jeg skissert fem faktorer jeg mener må ligge til grunn for å oppnå ambisjonen om en kulturendring som legger til rette for mobilitet som en integrert del i alle studier. Er dere enige i min vurdering? Er det noen faktorer som mangler? Hva skal til for å oppnå ambisjonen?

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

- Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet synes det er positivt at statsråden tar opp dette temaet og synes punktene som er satt opp i brevet er fornuftige og i tråd med det vi selv erfarer er viktig. Kulturendring er et viktig begrep, særlig innenfor de matematisk-naturvitenskapelige fagene der det ikke alltid finnes en åpenbar faglig grunn til å reise ut. I andre tilfeller hvor det faglig er god grunn til å reise ut kan det være problemer med for lite undervisningstilbud på engelsk. Vi er enig i at alle må bidra til en kulturendring, men mener at særlig faglig ledelse og faglige ansatte bør komme på banen i større grad enn i dag. Faglig ansatte som møter studentene på forelesning er viktige ressurser som bør fremsnakke hva et utvekslingsopphold kan bety for utdanning og videre karriere. Vi mener også at det er svært viktig at arbeids- og næringslivet må etterspørre og verdsette studenters internasjonale kompetanse og at dette må tydelig kommuniseres til studentene også direkte fra næringslivet.

Utgående studentmobilitet (fra norske UH-institusjoner til utenlandske)

Arbeider dere med utgående studentmobilitet på forskjellige nivåer (institusjonsledelsen, fakultets- og instituttledelsen, på studieprogramnivå (bachelor/master etc.)? Hva er utfordringene og hindrene? Kan dere gi noen gode eksempler på vellykkede tilnærminger til utgående studentmobilitet?

- En stor administrativ utfordring med å sende ut studenter, er at det skal passe med resten av studieløpet innenfor et begrenset tidsrom. Særlig profesjonsutdanningene og lærerutdanningene som har rammeplan sliter med at stadig nye krav til innhold og lite frie studiepoeng gjør det utfordrende å reise ut eller at studentene får et veldig begrenset tilbud de kan reise på. Et poeng som blir trukket frem på mange studieprogram er at det er viktig å ha et semester med kun valgfrie emner når man reiser ut fordi det ofte skjer at man ikke får ta de forhåndsgodkjente emnene og fagtilbudet ved vertsuniversitetet kan være annerledes enn ved UiB. Disse semestrene er ofte vanskelig å få til før sent i studieløpet og de fleste av våre studenter reiser på siste år av bachelor (eller siste semester). Dette kan gi problemer når de skal søke opptak til master og resultatene fra utveksling kommer sent. En annen utfordring er at semestrene ofte er lagt opp annerledes ved utenlandske universiteter og i noen tilfeller strekker seg inn i neste semester ved UiB.
- Språk kan være en utfordring for våre studenter spesielt på ERASMUS-avtaler. Mange universitet i f.eks. Tyskland og Frankrike har et fagtilbud som passer bra med våre studieprogram, men ofte et begrenset emnetilbud på engelsk. Dette kan være et hinder for studenter innenfor realfagene som ofte velger vekk språk på videregående. Om det blir større fokus på å ha et engelskspråklig tilbud ved de europeiske universitetene og ved inngåelse av nye avtaler vil dette sannsynligvis bryte ned en barriere for våre studenter.
- Å motivere studentene til et utenlandssemester er en utfordring det jobbes mye med. Faglige oppfordringer veier tyngre hos studentene enn de administratives ord. Det er ofte bare de mest motiverte studentene som møter på administrasjonens utvekslingsarrangement. De instituttene som har klart å snu en trend fra få utreisende studenter til et stabilt høyt antall, har gjort dette mye gjennom en kulturendring i fagmiljøene og oppretting av avtaler som gir et godt faglig utbytte. En ryddig avtaleportefølje med gode, kvalitetssikrede avtaler og få «sovende avtaler» gjør tilbudet mer oversiktlig for studentene. Et eksempel på dette er institutt for geovitenskap som gjorde et omfattende arbeid med å opprette gode

utvekslingsavtaler og samarbeid for noen år tilbake. Her reiste en delegasjon av vitenskapelig ansatte til utvalgte europeiske universiteter for å forhandle frem faglig gode utvekslingsavtaler som siden er blitt flittig brukt av studentene. Instituttet fikk til en kulturendring blant faglige og studenter, utvekslingsandelen steg og har holdt seg stabilt høyt over tid.

- Vi vet at god og riktig informasjon gjennom hele studieløpet er viktig både for å synliggjøre muligheter for studentene, men også for å gi studentene tryggheten at det å reise på utveksling kan gjennomføres uten at de blir forsinket i studieløpet eller går glipp av andre muligheter.

Innkommende studentmobilitet (utenlandske studenter ved norske UH- institusjoner)

Hvordan arbeider dere med innkommende studentmobilitet, både utveksling og hel grad? Hva er utfordringene og hindrene? Kan dere gi noen gode eksempler på vellykkede tilnærminger til innkommende studentmobilitet?

- Arbeid med rekruttering og opptak av internasjonale studenter koordineres i all hovedsak sentralt på UiB, ikke på fakultetsnivå. Innkommende studenter møter fakultetet enten på et tilrettelagt informasjonsmøte (for korttidsstudenter) eller på mastermøte (for internasjonale helgradsstudenter). På høsten blir de også innlemmet i den norske fadderuken og begge semestrene arrangeres det sosiale samlinger for de nyankomne.
- En utfordring for nye innkomne internasjonale studenter er at de skal forholde seg til mange ulike kontaktpunkt og at de fleste som jobber med dette på fakultet eller institutt har det som en liten del av sin stilling. En annen utfordring, spesielt i noen fagmiljø, er å gi studentene plass på emnene de ønsker.

Strategisk samarbeid

Hvordan velger dere utenlandske samarbeidspartnere? I hvilken grad gjøres slike vurderinger i sammenheng med institusjonens overordnede strategi? Hvilke kriterier setter dere for valg av utenlandske samarbeidspartnere og hvilke nivåer internt involveres? I hvilken grad er dere opptatt av geografi når dere velger samarbeidspartnere?

- Samarbeidsavtaler som inkluderer studentmobilitet skal som hovedregel være basert på allerede eksisterende akademiske samarbeid og forskningssamarbeid. Avtalene inngås på enten instituttnivå (signeres av instituttleder), fakultetsnivå (signeres av dekan) eller sentralt nivå (signeres av rektor). For Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet er fagtilbud viktigere enn geografi ved inngåelse av avtaler og vi opplever at studentene ønsker å kunne ta et fullt semester med emner på engelsk.

Nasjonale tiltak og regelverk

Er det noen nye nasjonale tiltak som kan bidra til å forbedre deres strategiske arbeid med internasjonal studentmobilitet? Ser dere behov for endringer i regelverk eller finansieringsordninger?

- Studentene spør mye om friplasser på avtaler, så høyere stipendandel i støtte til skolepenger vil kunne motivere flere. Eventuelt kan man vurdere et høyere stipendandel generelt det semesteret studentene er på utveksling.

Godkjenning

Automatisk godkjenning av utenlandsopphold fremheves av mange som viktig for økt internasjonal studentmobilitet. Er det faglige eller juridiske elementer som eventuelt hindrer automatisk godkjenning?

- Forhåndsgodkjenning av emner er en viktig del av utvekslingsprosessen fordi det trykker studenten i at de vil få uttelling for emnene de har valgt ved vertsuniversitetet. Ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet opplever vi at de fleste studenter også tar emnene som er forhåndsgodkjent og dermed går godkjenningsprosessen i etterkant raskt og enkelt. Vi kjenner ikke til ordningen med automatisk godkjenning og mener stadig at det må en faglig vurdering til for å kunne sikre at det ikke er overlapp. Det kan være aktuelt for enkelte avtaler at vanlige emnepakker automatisk godkjennes.

Arbeids- og næringsliv

Har dere samarbeid med internasjonalt arbeids- og næringsliv knyttet til studentmobilitet, særlig med tanke på internasjonal praksismobilitet? Hva kan gjøres for å synliggjøre verdien av internasjonal utdanningserfaring for norsk arbeids- og næringsliv?

- Vi har ikke konkrete eksempler på dette, med unntak av det arbeidet som gjøres gjennom studentorganisasjonen IAESTE.

Er det andre temaer som dere mener bør diskuteres i den kommende meldingen?

- Vi mener at et opphold ved Universitetssenteret på Svalbard (UNIS) bør sidestilles med utvekslingsopphold i statistikken. De aller fleste studieprogram har kun plass til ett opphold utenlands eller på UNIS. Utbyttet av et semester ved UNIS er minst like internasjonalt som man vil få ved å reise på en utvekslingsavtale, UNIS har et utpreget internasjonalt miljø med internasjonale forskere og undervisere, internasjonale studenter og undervisning på engelsk. Samtidig har UNIS en praktisk feltbasert undervisning som gir studentene mye trening i å jobbe i et internasjonalt miljø.

Vennlig hilsen

Ingrid Christensen
studiesjef

Torill Eidsvaag
førstekonsulent

Studieadministrativ avdeling

Referanse

2018/11989-FRR

Dato

26.10.2018

Svar fra Det psykologiske fakultet; innspill til stortingsmelding om internasjonal studentmobilitet

Vi viser til brev fra SA og statsråden mottatt 9. oktober 2018 med invitasjon til å komme med innspill til tiltak og virkemidler fra høyere utdanningsinstitusjoner i tilknytning til arbeidet med en ny stortingsmelding om internasjonal studentmobilitet.

Fakultetet har sendt brevet videre til instituttene, og til tross for kort høringsfrist har vi mottatt verdifulle innspill både fra administrativt og faglig ansatte, også på studieprogramnivå. Ettersom det i hovedsak er administrativt ansatte som arbeider med studentmobilitet, vil våre innspill være preget av dette.

- 1) Ambisjon om kulturendring: I teksten ovenfor har jeg skissert fem faktorer jeg mener må ligge til grunn for å oppnå ambisjonen om en kulturendring som legger til rette for mobilitet som en integrert del i alle studier. Er dere enige i min vurdering? Er det noen faktorer som mangler? Hva skal til for å oppnå ambisjonen?**

Vi er i hovedsak enige i hvilke faktorer som bør ligge til grunn i statsrådets vurdering, men vil også støtte opp om SV- fakultetets innspill at en kulturendring også forutsetter økonomiske ressurser.

Intensjonen om mobilitet som fullt ut integrert del av et høyere studium er en god tanke, men som også medfører en omfattende risiko for å utvikle et klasseskille blant studenter og derved framtidens arbeidsstyrke. Studentpopulasjonen er sammensatt, og består av enkeltmennesker med svært ulik livssituasjon og ulike former for utfordringer, og både helsemessige, sosiale og økonomiske forutsetninger kan ligge til grunn for at internasjonal mobilitet ikke kan inngå i en studiesituasjon. Økende krav eller forventninger om opphold utenlands kan hindre sårbare grupper i å få avlagt sine grader, og i tillegg vil et økende fokus på utenlandserfaringer ved tilsetning etter avlagt grad (jfr. pkt. 5) kunne bidra til ekstra hinder ved arbeidssøking for de studenter som har avlagt en grad, og derved har formalkompetanse i orden, men som blir vurdert ut fra et ikke gjennomført mobilitetsprosjekt.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

2) Utgående studentmobilitet (fra norske UH-institusjoner til utenlandske)

Arbeider dere med utgående studentmobilitet på forskjellige nivåer (institusjonsledelsen, fakultets- og instituttledelsen, på studieprogramnivå (bachelor/master etc.)? Hva er utfordringene og hindrene? Kan dere gi noen gode eksempler på vellykkede tilnærminger til utgående studentmobilitet?

For psykologprogrammet er det ryddet plass i studiet for mobilitet, og fakultetet har satt av ressurser til koordinatorfunksjon. Mindre programmer må finne plass til slikt arbeid innenfor til dels knappe ressurser undervisnings- og administrasjonsressurser. Dette reflekteres i at en innenfor psykologprogrammet til dels oppnår målsettingen til studentmobilitet, men aktiviteten er langt under forventet i andre at vi har størst potensiale for økt utveksling. Det er relativt store forskjeller mellom de ulike studieprogrammene når det gjelder andelen av studenter på utveksling. På enkelte studieprogram som arbeids og organisasjonspsykologi og generell psykologi er det mer nærliggende å ta et opphold i utlandet. Når det gjelder bachelorprogrammet i pedagogikk og spesialpedagogikk er dette fag hvor det tradisjonelt er noe vanskeligere å få studenter til å reise på utveksling. For å bøte på dette har vi noen engelskspråklige emner hvor norske og innreisende studenter går sammen på bachelorprogrammet i pedagogikk. Vi viser også til punkt 7 om praksis som utveksling.

Masterprogrammet i logopedi har en pågående samarbeidsavtale med University of Arizona som bygger på samarbeid innen forskning og undervisning, hvor studenter bilateralt har deltatt i mobilitetsprogrammet. Utreisende mobilitet har i hovedsak vært knyttet til ferdigstilling av mastergradsoppgaven/forskningsarbeid. Siden dette ikke medfører at studiepoeng blir avlagt ved vertsinstitusjonen er det ikke regnet som utveksling, men ordningen har vært populær og har gitt verdifull erfaring for deltagerne. Innreisende studenter har i hovedsak deltatt i kurs i regi av forskerskolen IGSIN. Siden disse kursene er internasjonale, intensive og modulisert, er de greie å tilby innenfor en mobilitetsramme.

3) Innkommende studentmobilitet (utenlandske studenter ved norske UH-institusjoner)

Hvordan arbeider dere med innkommende studentmobilitet, både utveksling og hel grad? Hva er utfordringene og hindrene? Kan dere gi noen gode eksempler på vellykkede tilnærminger til innkommende studentmobilitet?

Aktuelle støtteordninger og kurs i porteføljen, som er aktuelle for innreisende studenter, blir kunngjort gjennom nettverk og ved direkte henvendelse til samarbeidsinstitusjoner. I perioder blir det lagt ned betydelig arbeid i å skaffe økonomisk støtte til utvekslingsprogram, men det er et betydelig hinder at det fra fakultetets side ikke settes av ressurser i form av administrativ bistand eller fritak fra andre undervisningsoppgaver for å engasjere seg i studentmobilitet. Dette er særlig sårbart i små fagmiljø, og har direkte konsekvenser for hva som kan tilbys av mobilitetsmuligheter og internasjonale erfaringer.

Det største hinderet for innreisende studentmobilitet er imidlertid å tilrettelegge for praktiske sider ved oppholdet. Studentorganisasjonen ønsker ikke å prioritere eller legge til rette for kortere utleieforhold enn et semester, og studenter som ønsker å komme i forbindelse med undervisningsfrie terminer ved hjemmeinstitusjonen må normalt henvises til et uregulert privatmarked. Dette kan økonomisk sett gå langt ut over rammene for støtte som blir gitt.

4) Strategisk samarbeid

Hvordan velger dere utenlandske samarbeidspartnere? I hvilken grad gjøres slike vurderinger i sammenheng med institusjonens overordnede strategi? Hvilke kriterier setter dere for valg av utenlandske samarbeidspartnere og hvilke nivåer internt involveres? I hvilken grad er dere opptatt av geografi når dere velger samarbeidspartnere?

Vanligvis vil et fruktbart forskningssamarbeid medføre student- og lærermobilitet, og da blir i hovedsak aktiviteten tuftet på gode relasjoner, kunnskap og realistiske forventninger til utbyttet gjennom en bottom-up prosess. Geografi spiller liten rolle, men med sammenfall mellom finansieringsmuligheter og etablert samarbeid letter prosessen med etablering av mobilitetsavtaler. Politisk styrte top-down prosesser for etablering av studentmobilitet bør evalueres grundig før de kan anbefales.

5) Nasjonale tiltak og regelverk

Er det noen nye nasjonale tiltak som kan bidra til å forbedre deres strategiske arbeid med internasjonal studentmobilitet? Ser dere behov for endringer i regelverk eller finansieringsordninger?

Det viktigste blir å arbeide for bedre samordning mellom norske og utenlandske institusjoners modulisering av kurs, og samordning av avvikling av termin/semester. Per i dag er vi i utakt med det meste av Europa, gjennom at sommerterminen, som brukes i stor grad til mobilitet i vår naboland, er belagt med studieplanfestet undervisning. Semestrene våre er lengre enn i våre naboland, noe som medfører hinder for deltagelse i ulike aktiviteter for både studenter og lærer.

HEMIL senteret ved fakultetet melder tilbake at kvoteordningen som ble nedlagt høsten 2016 fungerte som en god ordning for rekruttering av studenter fra det globale sør.

6) Godkjenning

Automatisk godkjenning av utenlandsopphold fremheves av mange som viktig for økt internasjonal studentmobilitet. Er det faglige eller juridiske elementer som eventuelt hindrer automatisk godkjenning?

I alle studier hvor det foreligger nasjonale LUBer, eller hvor det er ambisjoner om å ha et felles kompetansegrunnlag for utføring av tilsvarende oppgaver innen forebygging, kartlegging eller behandling, kan det være en utfordring å finne kurs med tilsvarende eller overlappende tema, fordypning og omfang. Dette vil medføre at automatisk godkjenning på poengnivå utfordrer behovet for spesifikke utbytteoppnåelser for autorisasjon.

Utover dette så støtter Det psykologiske fakultet innspillene fra SV- fakultetet og deres kommentar på prinsipper for omfangsvurdering.

7) Arbeids- og næringsliv

Har dere samarbeid med internasjonalt arbeids- og næringsliv knyttet til studentmobilitet, særlig med tanke på internasjonal praksismobilitet? Hva kan gjøres for å synliggjøre verdien av internasjonal utdanningserfaring for norsk arbeids- og næringsliv?

Krav til kompetanse, autorisasjon eller sertifisering for å inngå i praksis varierer fra land til land, noe som er til hinder for praksisgjennomføring som et ledd i studentmobilitet.

Fakultetet arbeider aktivt med at utveksling i praksisperioder skal bli enklere. Klarer vi det vil det bidra positivt til økt utveksling på våre studieprogram og samtidig muliggjøre økt samarbeid med arbeids- og næringsliv på tvers av landegrenser Fakultetet vil også vurdere ordningene knyttet til synliggjøring av kompetanse fra utveksling som per i dag er etablert ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet og Det medisinske fakultet.

Vennlig hilsen

Frode Randal
seksjonssjef

Toril Salen
seniorkonsulent

INNSPILL TIL STORTINGSMELDING TIL INTERNASJONAL STUDENTMOBILITET

Internasjonal studentmobilitet som del av en grad skal være basert på institusjonelt samarbeid, og dette samarbeidet bør omfatte både forskning og utdanning. Med denne invitasjonen ønsker Iselin Nybø å gå i dialog med studentene, institusjonene og andre relevante aktører for å definere målsettinger, identifisere utfordringer og få innspill til de rette tiltakene og virkemidlene. Det overordnede målet må være en kulturendring, slik at studentmobilitet i enda større grad enn i dag blir en integrert del av studiene og av arbeidet for økt kvalitet i utdanningen.

Arbeidsutvalget har bedt om innspill fra Studentparlamentet (SP) og Internasjonal komite (IK). Innspillene tar utgangspunkt i hvordan internasjonal studentmobilitet kan økes og bedres med utgangspunkt i UiB som institusjon og strukturer. Innspillene har også sett på mulige tiltak til strategisk arbeid med internasjonalt studentmobilitet- og internasjonale studenter.

Utteksling

Gjennom Bologna prosessen har Norge forpliktet seg til at innen 2020 skal 20 prosent, i dag ligger utvekslingsgraden på rundt 15 % med store forskjeller mellom institusjonene. UiB har som mål at 40 prosent, av studentene som fullfører en grad ha hatt et studie- eller praksisopphold i utlandet og er blant de beste utdanningsinstitusjonene i landet. Institusjonene som har lavest grad av utveksling er høyskoler med mange studenter innenfor de klassiske praksisfagene som lærerutdanning og sykepleierutdanning. SP og IK foreslår OPT-OUT ordningen som en løsning på dette ettersom hovedansvaret for utveksling ligger hos utdanningsinstitusjonene selv. Alle utdanningsinstitusjoner er pålagt å legge til rette for minst en utvekslingsavtale i løpet av et studieprogram, men studentenes utbytte av disse utvekslingsavtalene varierer sterkt. På UiB har det vært mange hindre i veien for studenter som ønsker å dra ut i den store verden. Studentene opplever både elendig informasjon fra de ulike fakultetene, og utvekslingsordninger som gjør det utfordrende og vanskelig å gjennomføre et opphold i utlandet. Dette er erfaringer fra utdanningsinstitusjonen som er nest best på utveksling i landet. Ved innføring av opt-out utveksling stilles det større krav til institusjonen om gode utvekslingsavtaler, god informasjon til studentene, og en holdningsendring i hele organisasjonsstrukturen. OPT- OUT vil minimisere byråkratiet og Ved å minimere byråkratiet vil flere gjennomføre søknaden. Byråkratiet er drukkende. Institusjonene må dermed legge til rette for at studier gir mer frie studiepoeng, eller at studiene legger til rette for et løp der utveksling i større grad blir mulig uavhengig av frie studiepoeng eller ei.

God utveksling avhenger av gode utvekslingsavtaler, og opt-out utveksling vil gjøre at institusjonene blir nødt til å lage gode avtaler. Dette vil gjøre prosessen med utveksling mye enklere, tryggere og mer attraktivt for studentene.

Innveksling

For god studentmobilitet ønsker SP og IK at statsråd skal se på scholars at risk og students at risk som ordninger som må oppretholdes og styrkes. SAR (scholars at risk) og STAR (students at risk) gjør at studenter og akademikere, som av sikkerhetsmessige årsaker ikke har mulighet til å fortsette studiene eller arbeidet i hjemlandene sine, kan fullføre arbeidet og høyere utdanning i Norge.

Dyrt på institusjoner i Norge. Internasjonale studenter ved UiB er en enorm ressurs for universitetet og for byen. Det er viktig at vi legger til rette for å gi et godt tilbud til dem, og integrere dem hos oss. Det bør derfor være et mål om å få flere internasjonale studenter i Norge. Men de internasjonale studentene sliter med å inkluderes i det norske samfunnet. I mange byer ser vi at de internasjonale studentene bor omtrent innenfor de samme områdene. Og mottaksukene for internasjonale studenter går ikke parallelt med mottaksukene for de norske studentene.

Språkproblemer blir ansett som kanskje den viktigste barrieren for at internasjonale studenter ikke får deltatt i studiemiljøet i Norge, og mobilitetsmeldingen bør søke å løse de problemene som er mest presserende.

Studentparlamentet ved Universitetet i Bergen mener at

- Utvekslingsstudenter som kommer til Universitet i Bergen ikke skal betale skolepenger.
- Studentrelevant informasjon skal alltid være tilgjengelig på engelsk.
- Internasjonale studenter må inkluderes bedre både sosialt og faglig.
- Det må arbeides for at flere emner blir undervist på engelsk.
- Det bør opprettes enkelte bachelorgrader med engelsk som undervisningsspråk.
- Alle internasjonale studenter skal ha et tilbud om norskundervisning.
- Flere studenter ved Universitetet i Bergen skal dra på utveksling, og flere studenter skal på innveksling.

Universitetet i Bergen må gjennomgå og kvalitetssikre sine utvekslingsavtaler og legge til rette for nye avtaler. Det må være forutsigbare godkjenningprosedyrer av utvekslingsopphold.

- Ordningene «Students at risks» og «Scholars at risk» bør videreføres og utvides.
- Innteksts og bokravet for internasjonale studenter må minimeres for å øke mangfoldet av internasjonale studenter, og ikke legge økonomiske begrensninger
- Universitetet må ha gode etiske retningslinjer for eksterne samarbeid, og være en drivkraft for oppnåelsen av FNs bærekraftsmål.

Internasjonal komitees notater

1. Kvalitet i utdanning
2. Kjønn og kjønnsidentitet i utdanning
3. . Globalhelse og globale spørsmål, det bør i så fall vere eit mangfald
4. Inkludering, Fadderuke, Fadderuke på vårsemesteret.
5. Utdanning knytt opp til næringsliv. Eit sentral spørsmål er om næringslivet tilpassa dei utanlandske studentane. Ofte møter dei utanlandske studentane informasjon om møteopplegga og møter på norsk, noko som kan verke ekskluderande. Ein burde bli flinkare til å leggje til engelsk tekst om møta på arrangementa.
6. Studentparlamentet bør bli flinkare ved val inkludere informasjon på engelsk.
7. Fadderuke for både master og bachelor-studentar
8. Spørsmålet om obligatorisk utveksling der ein aktivt må melde seg av. Det kan vere positivt, samstundes kan ein slik ordning by på utfordringar som ein bør tenke på. Det kan vere årsaka til at studentar vel vekk å dra på utveksling: Økonomi, sosiale forhold- og livssituasjon. Vedkomande kan ha kjærast, jobb- og organisasjonsarbeid/engasjement som bind ein til å vere heime, nær studiestaden. I tillegg kva skjer ved ei overbooking, der for mange søkje om utveksling, til eit bestemt vertsland som er populært med avgrensa plass.

Hilsen Studentparlamentet

Studieadministrativ avdeling

Referanse

2018/11989-EVS

Dato

24.10.2018

Invitasjon fra statsråden til å komme med innspill

Vi viser til brev fra SA og statsråden mottatt 9. oktober 2018 med invitasjon til å komme med innspill til tiltak og virkemidler fra høyere utdanningsinstitusjoner i forbindelse med en ny stortingsmelding om internasjonal studentmobilitet. Fakultetet setter stor pris på at statsråden allerede i startfasen inviterer til dialog med både institusjoner og studenter knyttet til prosessen rundt stortingsmeldingen.

Fakultetet har sendt brevet videre til instituttene, og til tross for kort høringsfrist har vi mottatt verdifulle innspill både fra administrativt og faglig ansatte, også på studieprogramnivå. Ettersom det i hovedsak er administrativt ansatte som arbeider med studentmobilitet, vil våre innspill være preget av dette.

1. Ambisjon om kulturendring: I teksten ovenfor har jeg skissert fem faktorer jeg mener må ligge til grunn for å oppnå ambisjonen om en kulturendring som legger til rette for mobilitet som en integrert del i alle studier. Er dere enige i min vurdering? Er det noen faktorer som mangler? Hva skal til for å oppnå ambisjonen?

Vi er i hovedsak enige i hvilke faktorer som bør ligge til grunn i statsrådets vurdering, men vil også legge til at en kulturendring også forutsetter økonomiske ressurser. Ved innsparing og effektivisering er det lett for at internasjonalisering i form av arbeid med internasjonal studentmobilitet blir sett på som et overskuddsfenomen, og en oppgave som lett blir salderingspost i budsjettet når stillinger faller bort.

2. Utgående studentmobilitet (fra norske UH-institusjoner til utenlandske): Arbeider dere med utgående studentmobilitet på forskjellige nivåer (institusjonsledelsen, fakultets- og instituttledelsen, på studieprogramnivå (bachelor/master etc.)? Hva er utfordringene og hindrene? Kan dere gi noen gode eksempler på vellykkede tilnærminger til utgående studentmobilitet?

Det er i bachelorprogramperioden de fleste av våre studenter reiser på utveksling. Det er relativt store forskjeller mellom de ulike studieprogrammene når det gjelder andelen av studenter på utveksling. På enkelte studieprogram som sammenliknende politikk og Europa-studier ligger det i fagets natur å ta et opphold i utlandet. Her har man allerede nådd UiB sitt mål om at 40 prosent av studentene skal reise ut. Samtidig jobber både administrative og

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

faglig ansatte systematisk og kontinuerlig med å utvide og tilrettelegge tilbudet. Vi viser også til punkt 7 om praksis som utveksling.

Ved andre institutter burde potensialet for større utveksling være stort, men tendensen de to siste årene har likevel vært at antall utreisende utvekslingsstudenter på bachelorprogrammene går ned. Dette gjelder bl.a. ved Institutt for geografi. Få studenter møter på informasjonsmøtene før søknadsfristene og få søker om utveksling. Instituttet ønsker å lage en plan der det blir satt fokus på utveksling som normalen gjennom hele studieløpet, spesielt i de tre første semestrene. De vil også satse på å involvere de faglige i større grad. Alle som foreleser på de tre første semestrene, bør inspirere til utveksling. Samtidig vil instituttet lage flere ferdige emnepakker ved enkelt av samarbeidsuniversitetene. På masterprogrammet er det veldig varierende om studenter reiser ut, men det blir lagt til rette for det andre semester.

Generelt vil vi si at definisjonen på hva som regnes som utveksling og som gir uttelling i statistikken og belønningsmidler er for snever, ikke minst hvis målet er at studentmobilitet skal føre til høyere kvalitet i utdanningen. Departementet burde oppmuntre til en meny av ulike utvekslingstilbud med ulik lengde og innhold på oppholdet tilpasset ulike studier. Både praksisopphold på under tre måneder, sommerskoler og andre typer intensivkurs i utlandet burde telle.

*3. Innkommende studentmobilitet (utenlandske studenter ved norske UH-institusjoner):
Hvordan arbeider dere med innkommende studentmobilitet, både utveksling og hel grad?
Hva er utfordringene og hindrene? Kan dere gi noen gode eksempler på vellykkede tilnærminger til innkommende studentmobilitet?*

Når det gjelder innkommende mobilitet i utveksling har studieprogrammene på SV-fakultetet lyktes i å øke antall kurs som undervises på engelsk, særlig på lavere grads nivå, siden det er dette som etterspørres av våre samarbeidsuniversiteter både i og utenfor Europa. Dette har vært en så vellykket tilnærming at fakultetet nå nærmer seg smertepunktet for det antallet vi kan ta imot, både i forhold til lokaler og logistikk. På fakultetet har vi også fire engelskspråklige masterprogrammer der vi de siste 20 årene har mottatt svært mange gradsstudenter. Det er særlig stipendprogrammet for kvotestudenter som har bidratt til at disse studieprogrammene har vært levedyktige over så lang tid. Etter at kvoteprogrammet ble nedlagt, har det vært store utfordringer knyttet til rekruttering av hele gradsstudenter. Ett av instituttene så seg nødt til å legge ned det engelskspråklige masterprogrammet på grunn av manglende studentrekruttering vurdert opp mot kostnadene ved å drive programmet. Nedgangen i antall internasjonale gradsstudenter vil også framgå av DBH-statistikken for de seinere årene. De nye nasjonale programmene NORPART og Panorama gir på langt nær stor nok uttelling i rekrutteringen til masterprogrammene til å kunne kompensere for bortfallet av gradsstudenter. Det er mye administrasjon knyttet til programmene i forhold til hva man får ut av dem i form av innreisende studenter.

Vi vil her understreke både det faglige og kulturelle aspektet knyttet til det å ha internasjonale helgradsstudenter som gjerne blir her over en periode på 3 - 4 år og lengre. En slik form for integrering setter preg både på instituttet og studentmiljøet, og de innreisende studentene bidrar med verdifull kunnskap og erfaring. Dette har igjen betydd mye for internasjonalisering av våre egne studieprogram, inspirasjon til utreisende studenter og med tanke på langsiktige gode samarbeid med universiteter i utlandet og forskning ved instituttet.

4. Strategisk samarbeid: Hvordan velger dere utenlandske samarbeidspartnere? I hvilken grad gjøres slike vurderinger i sammenheng med institusjonens overordnede strategi? Hvilke

kriterier setter dere for valg av utenlandske samarbeidspartnere og hvilke nivåer internt involveres? I hvilken grad er dere opptatt av geografi når dere velger samarbeidspartnere?

Utenlandske samarbeidspartnere velges først og fremst ut på faglig grunnlag, ofte ved at enkeltforskere eller forskergrupper samarbeider om prosjekter, men UiB sin overordnede strategi og geografiske satsingsområder blir også vektlagt i våre prioriteringer. Samarbeid blir forankret på fagnivå, institutt og fakultet. Når det gjelder studentutveksling legger vi også vekt på om våre samarbeidsuniversiteter har språkopplæring, kvalitet innenfor informasjon til studentene, mottak, bolig og studieadministrasjon generelt.

5. Nasjonale tiltak og regelverk: Er det noen nye nasjonale tiltak som kan bidra til å forbedre deres strategiske arbeid med internasjonal studentmobilitet? Ser dere behov for endringer i regelverk eller finansieringsordninger?

Vi viser her til det som er sagt i punkt 2 og 3 om inn- og utgående studentmobilitet. I tillegg har vi innspill knyttet til kvaliteten på det faglige innholdet i studentutvekslingen, som læringsutbytte og prinsipper for omfangsvurdering.

Læringsutbytte av utveksling: Det bør utarbeides et nasjonalt eksempel/standard på læringsutbytte av utveksling og stilles krav om at læringsutbytte for utveksling i større grad må innarbeides i studieprogrammene. Dette kan også bidra til en bedre synliggjøring av kompetansen man får av utveksling, samt en bevisstgjøring på nettopp denne kompetansen hos studentene.

Prinsipper for omfangsvurdering:

- Tid-for-tid prinsippet er i dag styrende for omfangsvurdering ved godkjenning av utenlandsopphold. Hva som er et fulltidsstudium etter normert tid per semester ved en utenlandsk institusjon kan i enkelte tilfeller være vanskelig å angi spesifikt, eller gjennomsnittet som beregnes går ikke opp med antall emner studenten må ta, slik at det da må kreves for mye eller for lite. Hvis det er et mål å sende flest mulig studenter på utveksling bør det være praksis at omfangsvurderinger etter tid-for-tid prinsippet ved uklarhet skal vektas i studentens favør.
- Fulltidsstudier på et annet språk enn engelsk bør premieres med mindre omfangskrav. Å studere på et nytt språk kan være veldig krevende, særlig for en svært begrenset periode på ett eller to semestre.

Felles systemløsninger: Å utarbeide gode, moderne og helhetlige digitale systemløsninger for utveksling i sektoren bør prioriteres. Hvis flere studenter skal reise på utveksling må vi bruke mindre tid på administrasjon og mer tid på strategisk arbeid, informasjon og veiledning.

6. Godkjenning: Automatisk godkjenning av utenlandsopphold fremheves av mange som viktig for økt internasjonal studentmobilitet. Er det faglige eller juridiske elementer som eventuelt hindrer automatisk godkjenning?

Mobilitetsvindu/frie studiepoeng: En faglig forutsetning for å kunne ha en automatisk godkjenning er et definert mobilitetsvindu i det aktuelle program. Da kan man i prinsippet godkjenne en partner i stedet for spesifikke emner i hver enkeltsak. For studieprogram uten mobilitetsvindu/frie studiepoeng vil det være nærmest umulig å ha en automatisk godkjenning. Emner endrer seg kontinuerlig, og må man erstatte spesifikke emner vil dette være en mer eller mindre kontinuerlig manuell prosess for det aktuelle fagmiljø.

7. Arbeids- og næringsliv: Har dere samarbeid med internasjonalt arbeids- og næringsliv knyttet til studentmobilitet, særlig med tanke på internasjonal praksismobilitet? Hva kan gjøres for å synliggjøre verdien av internasjonal utdanningserfaring for norsk arbeids- og næringsliv?

Praksis som utveksling: Institutt for sammenliknende politikk har etablert et praksisprogram som også inkluderer samarbeidsbedrifter utenlands (SAMPOL291 Praksis i samanliknande politikk – utanbys). Praksisemnet tilbys som et fulltidsstudium for studenter som tar praksis utenlands følges både opp av instituttet og virksomheten under oppholdet. I tillegg til selve praksisarbeidet får studentene undervisning i form av seminar og veiledning, og vurderes i form av en mappeeksamen basert på en skriftlig praksisrapport og muntlig presentasjon av denne.

Synliggjøring av kompetanse fra utveksling: Ved UiB (SV og medisin) er det utarbeidet et program for utvekslingsambassadører. Målet er både å få bedre informasjon om utveksling ved at ambassadørene formidler opplevelsene sine under og etter oppholdet, og at de deltakende studentene (ambassadørene) får et læringsutbytte i form av formidlingstrening og interkulturell forståelse gjennom refleksjon av egne opplevelser. For å synliggjøre verdien av utvekslingsoppholdet er det utarbeidet et «International Diploma of Merits» som utvekslingsambassadørene får etter fullført program.

Vennlig hilsen

Kirstine Kolsrud
seksjonssjef

Eva Svensson
rådgiver

Studieadministrativ avdeling

Referanse

2018/11989-SIGRSTE

Dato

18.10.2018

MED: Innspill til stortingsmeldingen om studentmobilitet

Vi viser til brev fra Forsknings- og høyere utdanningsministeren om at det arbeides med en stortingsmelding om internasjonal studentmobilitet.

Det medisinske fakultet vil spesielt kommentere de følgende spørsmålene som fremkommer i brevet fra ministeren.

Innspill til spørsmål 1. Ambisjon om kulturendring

Det er viktig at ledelsen ved UiB og ved fakultetene støtter opp om internasjonalisering, og tydelig formidler en forventning til at alle studieprogram skal legge til rette for studentmobilitet.

Ledelsen bør formidle hvorfor vi skal ha studentmobilitet, hvordan kan det legges til rette for dette og hvilken gevinst mobilitet har. Ledelsen bør støtte tiltak som kan føre til økt internasjonalisering, som for eksempel å utvikle det engelske emnetilbudet her hjemme, øke/samle frie studiepoeng til ett semester slik at man har et «utvekslingsvindu» etc.

Innspill til spørsmål 2. Utgående studentmobilitet

Innspill til spørsmål 5. Nasjonale tiltak og regelverk

- *Mobilitet på under tre måneder*

Det er utfordrende for fakultetet at de samme ambisiøse målsetningene for utveksling stilles til alle studieprogrammer. Det er viktig at man her ser på det enkelte programmenes egenart og forutsetninger for utveksling.

Profesjonsstudiene våre har ingen frie studiepoeng. I tillegg har studieløpene en fast struktur med en fastlagt studieprogresjon. Dette gjør at det ofte er vanskelig å finne et semester med tilsvarende innhold ved et utenlandsk lærested. Dette er noe av grunnen til at Det medisinske fakultet ved UiB tar imot og sender ut relativt mange studenter på kortere opphold, blant

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det medisinske fakultet
Telefon 55582086
post@med.uib.no

Postadresse
Postboks 7804
5020 Bergen

Besøksadresse
Armauer Hansens hus,
Haukelandsveien 28 (4.
etasje)
Bergen

Saksbehandler
Sigrún Stefnisdóttir
+47 55 58 61 46

annet i til klinisk praksis, lab-arbeid eller sommerskoler. En god andel av disse kommer som Erasmus+ praksisstudenter (traineeship), der 2 måneder er godkjent som minimumsopphold.

Uttekslingsopphold som er kortere enn tre måneder teller per i dag ikke med i finansieringsgrunnlaget fra Kunnskapsdepartementet. Det hadde vært til motivasjon for fakultetet om tallene for mobilitet under tre måneder ble synliggjort i statistikken til DBH og ble tatt med i finansieringsgrunnlaget.

- *Feltarbeid, gjestestudent*

Feltarbeid i forbindelse med masteroppgave eller gjesteopphold ved universiteter som vi ikke har en formell avtale med, faller utenfor statistikken til DBH, og blir heller ikke tatt med i finansieringsgrunnlaget. Dette er ofte opphold på over tre måneder, som er faglig godkjente og innpasses inn i graden når studentene returnerer. Vi har en del eksempler på denne typen mobilitet på fakultetet.

Vennlig hilsen

Ørjan Leren
seksjonssjef

Sigrún Stefnisdóttir
førstekonsulent